

STÖR • BERÖR • GRANSKAR

#286
JULI
2026
100
SPÄNN

100:– faktum

SVERIGES STÖRSTA
GATUTIDNING

FÖRSÄLJAREN
BEHÅLLER
HÄLFTEN

Reportage

PARADIS
MED EGNA
REGLER

JAG, PETER AHLBORG

FAKTUMFÖRSÄLJAREN SOM
KAN PRATA MED FÅGLAR

Akademikernas
a-kassa.

Röster från Verkligheten

Verkliga berättelser om arbetslöshet,
omställning och trygghet

Lyssna på människors berättelser om stress,
omställning, ekonomi, psykisk press, hopp och
nya möjligheter.

Skanna och lyssna
direkt i telefonen

INTERVJUN PETERS RESA

12 Han är Faktumförsäljaren som hittar vägen fram. På cykel, med tåg eller flyg, de billiga biljetternas mästare heter Peter Ahlberg. Efter år av uppbrott, inbrott och missbruk har han sedan ett par decennier hittat en lugn vrå i Vänersborg. Vid vattnet har han också funnit vänner.

REPORTAGE

PARADIS MED EGNA REGLER

22

De har odlat en egen lott och logik och format området efter – kanske lite säregna – behov och intressen. Likafullt eller just därför älskar de sina paradis. Faktum har besökt platser i Göteborg, Karlstad och Perstorp med högst lokala regelverk.

VÅRT LIV

”Vi brukar fira bröllopsdagen med barn och barnbarn. Vi grillar, spelar musik och dansar lite.”

LÄS OM MARIAS OCH GHEORGES LIV PÅ SIDAN 5

PÅ UPPRUSTAD PLATS

30

Jaegerdorff har länge varit deras. Det är här de samlats med sina behov av alkohol men också av sällskap. Istället för att städas undan som stökiga har de nu välkomnats till en ny plats i området, upprustad på initiativ av socialtjänsten.

PLUS ANSLAGSTAVLAN, sid 6. **FAKTUM NEWS**, sid 7. **SKRÖNIKAN**, sid 8. **ÅTERBLICK**, sid 9. **KULTUR**, sid 11. **FÖLJDFRÅGAN**, sid 29. **SIGNERAT**, sid 33. **UTBLICK**, sid 34. **KORSORDET**, sid 37.

SÅ FUNKAR FAKTUM

Vi är Sveriges största gatutidning och erbjuder personer i utanförskap möjligheten till inkomst, socialt sammanhang och rutiner i vardagen. På faktumbutiken.se kan du köpa tidningar, merch och teckna prenumeration.

REDAKTION

CHEFREDAKTÖR
Malin Clausson
malin@faktum.se

ART DIRECTOR
Pär Ljung
par@faktum.se

TF REDAKTÖR
Sandra Pandevski
Föräldraledig

REPORTER
Anna Wallenlind
Nuvunga
anna@faktum.se

REPORTER
Johan Frisk
johan@faktum.se

REPORTER
Edwin Nyberg
edwin@faktum.se

Praktikant: Lisa Lapidus

LEDNING, MARKNAD OCH DISTRIBUTION

VD
Peter Kronvall
peter@faktum.se

PARTNERANSVARIG
Jonas Kroksjö
jonas@faktum.se

PARTNERANSVARIG
Niclas Andersson
niclas@faktum.se

MARKNAD & EVENT
Louise Granlund
louise@faktum.se

DISTRIBUTION GBG
Christian Jansson
christian@faktum.se

DISTRIBUTION GBG
Sophie Cronholm
sophie@faktum.se

DISTRIBUTION MALMÖ
Dariola Pas
dariola@faktum.se

DISTRIBUTION MALMÖ
Alina Oros
alina@faktum.se

DISTRIBUTION KARLSTAD
Ie Wallén
ie@faktum.se

HÄR HITTAR DU OSS

GÖTEBORG
Chapmans Torg 1
414 55 Göteborg
031 63 22 90

MALMÖ
Bredgatan 8
211 30 Malmö
040 617 14 70

KARLSTAD
Jungmansgatan 6
652 28 Karlstad
070 215 80 88

Faktum är partipolitiskt och religiöst obunden. Räckvidd 96 000 läsare (Orveto konsument 2025 helår). Faktum ansvarar ej för inskickat, ej beställt, material. Tryck: Stibo. | Faktum Sverige AB | Org nr: 556655-1718 | Bankgiro 5773-0517

International
Network of
Street Papers

**SVERIGES
TIDSKRIFT**

Faktum är medlem i INSP, International Network of Street Papers, insp.ngo

Hejsan!

Läs vårt nyhetsbrev
Faktum.se/nyhetsbrev

Köp vår merch
Faktumbutiken.se

Swisha försäljarna
123 039 97 17

MALIN CLAUSSON OM ATT VÄXA UR KAOS

MIN REKOMMENDATION: KRISA IHOP

DET ÄR MYCKET PRAT om krisberedskap numera. Att vi ska vara redo, rustade och starka tillsammans. Det

är lätt att enas om att framförhållning ger ett bättre utgångsläge än att lämna allt åt slumpen, i alla fall när vi pratar krig, pandemier och miljökatastrofer. Men många krissituationer uppstår ju dessvärre helt oannonserade. Ett barn föds för tidigt, en äldre faller och går sönder, en något yngre med övertro på sin egen förmåga trillar i vattnet eller kör av vägen. Inte sällan kommer olyckorna i grupp, och vi står handfallna i chock, smärta och kanske panik. Det är då vi ska sluta tänka själva. Det är då vi ska slå våra kloka huvuden ihop, som erfarenhet och ordspråk säger. Bilda kristeam, säger vi i vår familj.

Vi har viss vana vid att rycka ut. Dels för att oförutsedda händelser tycks drabba oss, liksom andra människor, dels för att min brorsa jobbat i räddningstjänst i hela sitt liv. Det är ovärderligt att ha en pensionerad brandman i laget, det är vår enda trumf på hand. Ganska många olyckor har han stått för själv, ska tilläggas, men även då har han ju vetat vad som bör göras.

På Faktum har vi ingen brandman men vet ändå ganska väl, och sedan 25 år tillbaka, hur bränder släcks. De flesta kriser som uppstått på den här arbetsplatsen sedan jag kom hit för tio år

sedan (och började orsaka en del själv) har varit oförutsedda och ganska akuta. Några har varit mer komplexa och gått djupare, men förmågan att ta sig upp även ur dessa hål – osviklig.

Små företag kan ha läskiga luckor i golvet. Låg fallhöjd kommer dock ofta även med högt i tak, korta beslutsvägar och handlingskraft. Där pengar är en trång sektor kan mänskliga resurser blomstra på ett alldeles särskilt sätt. Ur asfalten, mellan kullerstenarna, på gatan.

Antingen gillar du sådana arbetsplatser, eller så skyr du dem, tycker att de verkar asjobbiga.

Utan ordning. Själv får jag adrenalin av att vara i en miljö där reglerna inte är så många, där jag kan påverka och hitta kreativa lösningar. Kanske ger det mig en och annan sömnlös natt men det räknar jag

med vid 57, oavsett hur mitt ansvar dagtid ser ut. Det händer dessutom att jag hittar svar i sömnen.

Vinsten med att vara ett bra kris-team är dock varken god nattsömn eller personliga kickar. Det är den gemensamma känslan av att ännu en gång ha sett till att det ordnade sig. Kittet, som sitter kvar långt efter att krisen ebbat ut. Skratten åt det galna, i efterhand. Det är belöningen. Det är ett annat sätt att stärka laget, än det monetära.

På Faktum är det dessutom aldrig läge att gnälla över en "spik i foten". Hit kommer dagligen de som varit med om franska revolutionen. ●

MALIN CLAUSSON,
MALIN@FAKTUM.SE

VÅRT LIV

MARIA OCH GHEORGE

SÄLJER FAKTUM I KUNGÄLV OCH BORÅS

Maria: Tidigare jobbade jag för Räddningsmissionen på ett familjecenter. Det var ett jobb som passade mig, socionom är mitt drömyrke. Men det tog slut och i dag har jag städjobb på hotell Scandic i Mölndal vid sidan om Faktumförsäljningen i Kungälv. Vi kämpar för att få ihop det. Vi betalar 10 000 i månaden för vår trea i Västra Frölunda och sedan har vi utgifter för ungefär lika mycket till; räkningar, mat och kläder. Det är svårt att hitta bra jobb i Sverige även för våra barn, som har utbildats här. Men det är ännu svårare att försörja sig i Rumänien. Annars hade jag åkt tillbaka, jag saknar mitt land, familj och vänner. Men Gheorge vill stanna här i Sverige.

Gheorge: Ja, jag tror ändå att vi har det bättre här. Livet är lika svårt i Rumänien nu som när vi lämnade. Vi försöker i alla fall

åka hem varje sommar och har ofta kontakt med våra föräldrar. Men i år kan vi nog inte resa, allt har blivit så dyrt, vi har inte råd.

Maria: Vi har vårt lilla hus kvar i Rumänien och jag drömmer ofta om vår trädgård. Där skulle jag odlat massa grönsaker och blommor nu. De första fyra-fem åren hade vi det ändå bra där.

Jag har inte några vänner här men Gheorge, du har massa vänner i Borås som du har lärt känna genom Faktumförsäljningen. Och din bror, som bor här. Det är skillnad.

Vi är ändå glada över att familjen är samlad, och nu har vi varit gifta i 35 år, eller är det 36? Vi brukar fira bröllopsdagen med barn och barnbarn. Vi grillar, spelar musik och dansar lite. På ledig tid tar vi oftast promenader. Vi går gärna till Botaniska och Slottsskogen – vi var där på Valborg. Liseberg är också fint och Röda Sten. Dit går vi med barnbarnen ibland och fiskar krabbor. Det är bra stunder, men jag har alltid halva hjärtat i Rumänien. ●

Gheorge är med i årets Faktumkalender. Skanna QR-koden och hör honom berätta om när han fyllde 52.

”VI ÄR GLADA ÖVER ATT FAMILJEN ÄR SAMLAD”

➔ **Maria:** Jag var 16 år och Gheorge 17, och vi möttes genom gemensamma vänner på en fest. Efter den kvällen fortsatte vi att träffas och efter ett par år gifte vi oss. Efter bröllopet flyttade vi till Bacău, Gheorges hemstad. Ett år senare kom vår första son. 13 år efter det fick vi vår andra son. De är båda delvis uppvuxna i Sverige, har utbildat sig här och jobbar i dag. Den äldste har bildat familj och har två barn, som

är fyra och sju år. De går i förskola och grundskola och bor nära oss.

Gheorge: Jag kom till Sverige 2007 för att hitta arbete. Maria och barnen kom året efter. Jag hade först jobb i byggbranschen och kombinerade det med Faktumförsäljning. Sedan jag opererade höften för några år sedan säljer jag Faktum på heltid från åtta på morgonen till åtta på kvällen. Åker hemifrån klockan sex på morgonen och kommer hem klockan tio. En vecka om året tar jag ledigt och då fiskar jag gärna makrill i havet utanför Uddevalla.

Maria, 51, och Gheorge, 53, har varit gifta i 35 år.

Berättat för **MALIN CLAUSSEN**
Foto av **PÅR LJUNG**

ANSLAGSTAVLAN

DETTA HÄNDER I
FAKTUMS VÄRLD

Månadens köpare

ANNA MC MANUS, 35.
KÖPTE FAKTUM AV EIJJA
IKONEN I KÄLLERED.

Varför köper du Faktum?

– För att bidra, och för att jag gillar att lösa korsord och att läsa de intressanta reportagen i tidningen.

Vad tycker du om tidningen?

– Jag tycker den är påtagligt gedigen.

Hur ofta köper du Faktum?

– Några gånger per år.

Vad gillar du bäst med innehållet i Faktum?

– Korsorden.

Skulle du rekommendera andra att köpa Faktum?

– Ja absolut, jag tycker att alla som kan ska köpa den.

VM-FEBER?

Krister

Jacke

Kommer du kolla alla matcher?

– Nej, inte de som går mitt i natten. Det är väl om jag inte kan sova, då kanske jag tittar.

Brukar du kolla VM?

– Ja, absolut. Jag kollade faktiskt häromdagen vilka som hade vunnit flest guld, det var Brasilien och till min förvåning hade Frankrike bara vunnit två gånger. Jag minns 2006 när Zidane skallade motståndaren i bröstet, det kommer jag aldrig att glömma.

Vilket VM har du starkast minnen från?

– Jag har ganska starka minnen från 2006 när Italien vann. Min kusin frågade mig innan vilka jag trodde skulle vinna och då sa jag Italien, egentligen bara på känsla. Jag vet inte om det hade gett några pengar om man hade spelat på det, de kanske var favorit-tippade, men jag hade i alla fall rätt.

Vilka tror du vinner i år?

– Det blir nog inte Argentina, de vinner nog inte två år i rad. Jag hoppas att Frankrike vinner för det känns som att det är deras tur nu.

Hur tror du att det går för Sverige?

– Ja, det är svårt att säga. Jag tror att det är viktigt att man vinner den första matchen mot Tunisien, sedan får vi se. Nederländerna är ju bra alltså. Men om man kan vinna två matcher borde det vara lugnt.

Påverkar det att vi förlorade mot Norge?

– Nej, det tror jag inte. Det är ju alltid tråkigt att förlora såklart och speciellt mot Norge. Men bara grabbarna är redo inför de riktiga matcherna så är det lugnt.

Hur gör du med tidsskillnaden?

– Jag tror inte att det blir några problem. Den första matchen är ju fyra på morgonen och den måste jag ju se. Jag såg alla matcher under VM-94 och det tänker jag göra nu med. Men att det skulle gå lika bra som det gjorde då har jag svårt att tro.

LASSE: "JAG KOMMER ATT TITTA, MEN LITE BEROENDE PÅ VILKA SÄNDNINGSTIDER DET BLIR. EFTERSOM DET ÄR I USA, SÅ BLIR DET NOG NÅGRA MATCHER MITT I NATTEN, DET KANSKE JAG INTE KOMMER ATT ORKA. MEN EN DEL KOMMER JAG SÄKERT ATT SE. DET VAR LIKADANT 1994, DÅ VI GRÄVDE GULD I USA. BRONS, RÄTTARE SAGT."

Fia förklarar

FRÅGA! BETALAR FÖRSÄLJARNA SKATT?

Svar: Det beror helt på hur mycket de säljer för. Skatteverket ser nämligen försäljning av gatutidningar som en hobbyverksamhet. Det betyder att reglerna är exakt desamma som när du rensar förrådet och säljer av gamla prylar på Blocket eller står på en lokal loppis en helg.

Precis, exakt!

I förra numret slog vi fast att punken lever. Så även i Norge där Viggo Mastad, medlem i splittrade punk-bandet Angor Wat och efterföljande blandmusikaliska Israelvis håller hårt i sitt exemplar.

SWISHA DIN GÅVA
TILL FÖRSÄLJARNA 123 039 97 17

Arbetsförmedlingen – utvecklad och avvecklad

Hälften så många kontor och dubbelt så långt till dem som finns kvar. Så ser relationen mellan arbetsförmedlingen och de arbetslösa ut i dag, jämfört med 2019. Det som tagit 100 år att bygga upp har gått fort att plocka ner.

Av Malin Clausson

”UNDER ÅRENS LOPP HAR vi hela tiden anpassat vår verksamhet till förändringarna i samhället och arbetsmarknadens behov.” Så inleder Arbetsförmedlingen sin verksamhetshistoria på internet. Bland milstolparna listas:

1902: Sveriges första arbetsförmedlingar öppnas, i Helsingborg och Göteborg.

1934: Riksdagen lagstodgar om offentlig arbetsförmedling i alla kommuner.

1935: Privata arbetsförmedlingar med vinstsyfte förbjuds.

1940: Verksamheten blir statlig.

1951: 1,2 miljoner jobb förmedlas. Det tuffar på i några decennier.

Sedan:

1993: Privata vinstdrivande arbetsförmedlingar blir åter lagliga.

1995: AF etableras på internet.

2011: Platsbanken blir app.

2014: Utvecklingsarbetet ”Digitalt först” inleds.

MELLAN 2015 OCH 2017 lades 78 kontor i landet ner. Mellan 2018 och 2023 minskade antalet anställda i myndigheten från 12 140 till 6 780. Ytterligare 88 kontor stängde ner under samma period. Sedan 2019 har antalet arbetsförmedlingskontor halverats. Det visar en ny rapport från fackförbundet Unionen.

– Sammantaget har förändringarna

skapat en arbetsförmedling som inte längre fullt ut gör det den ska göra – att stödja människor och arbetsgivare på arbetsmarknaden, där förmedling av arbete är en central del, säger Peter Hellberg, förbundsordförande för Unionen.

Vad är värst – frånvaron av fysisk arbetsförmedling – eller bristen på personlig kontakt?

– På personnivå skulle jag säga bristen på personlig kontakt. Att som arbetsförmedlare inte kunna sätta sig in i den enskildes situation. Men det finns ett annat problem med att man dragit sig tillbaka: kontakten med arbetsgivarna. Det är jätteviktigt att arbetsförmedlare har känsla för vad det lokala näringslivet behöver. I allt högre grad upplever företagare att de inte blir hjälpta av arbetsförmedlingen.

Hur märks det på arbetsmarknaden?

– Vi pratar mycket om mismatchningen i dag. Vi har en för hög arbetslöshet, och har haft länge, samtidigt ser vi hur arbetsgivare inte hittar rätt kompetens. Det är ett misslyckande. Vi är inte emot en digital koppling mellan arbetssökande och arbetsförmedling, men den måste kompletteras med möjlighet till fysiskt möte.

Vad behöver göras för den som står längst från arbete?

– Som jag ser det handlar det om dels sociala insatser, så att man stärks och blir redo att pröva på, dels om att erbjuda en kombination av verktyg; till exempel digital utbildning och subventionerade anställningar. Men det vilar också ett samhällsansvar på arbetsgivarna. Idag ställs väldigt höga krav på alla anställda. Fler arbetsgivare måste fråga sig: Vill vi hjälpa människor? Vi exkluderar för många. Det är som att vi ger upp på folk.

Har vi tappat verktyg som fanns tidigare?

– Ja. Men vi har också verktyg som inte använts fullt ut, som etableringsjobb, en anställningsform där staten går in och täcker upp den del av lönen som subventioneras för arbetsgivaren. Här har förmedlingen varit för detaljstyrd i sina regleringsbrev och inte haft möjlighet att anpassa sig efter lokala behov. Samtidigt har det varit tydligt hur verktyget ska användas. ●

Noterat

Ensamstående oroligast för ekonomin

75 procent av ensamstående föräldrar lever med ekonomisk oro, vilket gör dem till en av de mest ekonomiskt utsatta grupperna i Sverige. Det slår Frälsningsarméns senaste enkät fast. En femtedel av landets invånare är oroliga för att förlora sin bostad, och bland ensamstående föräldrar motsvarande 36 procent. I samma grupp uppger en dryg tredjedel sig ha svårt att ha råd med fritidsaktiviteter för barnen, och hela 39 procent med tandvård.

KÄLLA: FRÄLSNINGSSARMEN.SE

”Magisk svamp” gav snabb lindring vid depression

Deltagarna i Karolinska Institutets studie lottades till att antingen få en engångsdos psilocybin eller ett aktivt placebo, samt fem tillfällen med psykoterapeutiskt stöd i anslutning till behandlingen. Efter sex veckor kunde 53 procent av psilocybingruppen se att depressionssymptomen tillfälligt eller helt hade försvunnit, jämfört med endast sex procent i placebogruppen. Dock fick två i psilocybingruppen svår och ihållande ångest som krävde vård.

KÄLLA: LAKEMEDELSVARLDEN.SE

Fattig med lön

I 2025 års medlemsenkät gjord av intresseorganisationen för ensamstående föräldrar (Sveriges Makalösa Föräldrar) framgår det att 97 procent har inkomst från lönearbete, men att hälften av dessa uppger att deras ekonomi är dålig och långsiktigt ohållbar. För drygt två tredjedelar går ekonomin inte ihop utan ekonomiskt stöd. 20 procent behöver regelbundet låna pengar eller handla på faktura för att klara basala kostnader som mat eller boende.

KÄLLA: MAKALOSA.ORG

Lever missionen upp till visionen?

Med mer än 300 miljoner kronor i bidrag sedan 2020 ska personalen i Stockholms Stadsmissions second hand-butiker bistå de som arbetstränar, praktiserar eller gör samhällstjänst. Erbjudna en fot in på arbetsmarknaden. Samtidigt som lönen är låg, arbetsbelastningen hög och heltidstjänsterna sällsynta för fotfolket, har organisationens högsta chefer årslöner över en miljon kronor, enligt tidningen Arbetets granskning.

SIFFRAN

536

Så många metalband har Sverige per 1 miljon invånare – näst flest i Europa efter Finland, som landar på hela 905. KÄLLA: BRILLIANTMAPS.COM

LÄGG DIN RÖST GÅNGER TRE

DET ÄR LITE MÄRKLIGT Egentligen. Man säger att man inte bryr sig om politik. Att man inte vill höra om det. Samtidigt kan man stå i affären och säga: "Åh vad dyrt det har blivit." Det är ju också politik, men det tänker man kanske inte på. Jag gjorde inte det heller. Jag trodde länge att politik mest handlade om riksdagen. Att det räckte att rösta i riksdagsvalet. Riksdagsvalet handlar ju om de stora frågorna för hela landet som till exempel lagar, ekonomi, skatter och Sveriges framtid. Men det tog tid innan jag förstod hur mycket kommunen och regionen påverkar det som finns nära oss i vardagen. Jag brydde mig varken om kommunvalet eller regionvalet. Jag tyckte det kändes onödigt. Det spelade väl ingen roll, tänkte jag. Men så började jag fundera. Varför är det så olika i svenska kommuner? Varför fungerar vissa saker bra på ett ställe – men inte på ett annat? Sedan fick jag veta att det är i kommunalvalet det bestäms hur skolan fungerar, hur äldre får hjälp, hur kollektivtrafiken går och vilket stöd man kan få från socialtjänsten. Sådant som påverkar våra liv varje dag. Efter det lärde jag mig att regionalvalet styr mycket mera än vad jag känt till. Det handlar inte bara om sjukvården och kollektivtrafiken, utan även om kultur – som operahus och konserthus, musik, fri kultur och små teatrar.

Jag har läst i media om flera mindre städer där sjukhus och vård lagts ner och där människor fått betydligt längre väg till akutvården, något som ibland kan handla om liv och död. Jag läste även en gång om en mindre stad där man diskuterade att spara in på sjukvården. Valet stod mellan att ta bort två ambulanser eller stänga akutmottagningen på nätterna. Då började jag fundera på om sådant också hade med regionvalet att göra. Jag insåg plötsligt hur mycket som bestäms där, hur mycket regionfullmäktige faktiskt påverkar människors vardag, speciellt

vid akutsituationer. Successivt sjönk det in att de tre olika valen handlar om olika saker. Riksdagen handlar om hela landet, men det som beslutas i kommuner och regioner påverkar långt mer det vi möter i vardagen. Alla valen är viktiga på sitt sätt och insikten gav mig en riktig aha-känsla: Detta är anledningen till att det är så olika i olika kommuner och regioner runt om i vårt avlånga land. När jag förstod att jag kunde påverka det började jag också rösta i kommunvalet och regionvalet. Inte för att jag trodde att min enda röst skulle förändra allt, utan för att jag insåg att den är en del av något större. Att jag hade fler rättigheter än jag tidigare utnyttjat.

Några år senare pratade jag med en vän. Jag frågade:

– Röstar du i kommunvalet och regionvalet?

– Nej, det gör jag verkligen inte, sa hon. Det räcker att lägga en röst.

Jag kände igen mig direkt. Det var precis så jag själv hade tänkt. Så jag berättade hur jag hade ändrat mig. Några år senare frågade jag henne igen och fick ett annat svar:

– Ja, såklart jag gör, sa hon då.

Kanske är det fler som fortfarande tänker som jag gjorde en gång. Fler som inte ser sambanden förrän någon påtalar dem, som inte märker hur mycket vardagen faktiskt påverkas av beslut som tas nära oss, av politiker

vi kanske inte vet namnen på. Jag har gått från att inte bry mig alls till att förstå vad de tre olika valsedlarna faktiskt betyder. Och nu ser jag fram emot att gå och rösta i september. Hoppas du gör det också! ●

"Jag insåg plötsligt hur mycket som bestäms där, hur mycket regionfullmäktige faktiskt påverkar människors vardag, speciellt vid akutsituationer."

Eija har sålt Faktum sedan 2011, kan allt om bilar och är en åsiktsmaskin som gärna ifrågasätter.

Detta är en personlig text. Åsikter i artikeln är skribentens.

ÅTERBLICK.

2001 kom den första Faktum, det är 25 år sedan.
I varje nummer hela året plockar vi ut lite godbitar
ur gamla tidningar, högt och lågt. Vad minns du?

Redaktionen gjorde faktiskt ett riktigt spel med utklippbara kort och spelplan. Sverigedemokrat eller nazist. Funkade 2010. Men är samhället redo för en återutgivning 2026?

Ingen kan säga till oss att vi inte gräver djupt och är rädda för lite skit på våra fina journalistfingrar.

I år firar vi 25 år av hundliv.
Planeringen av jubileumsnumret är i full gång. Håll utkik efter sommaren!

Vet inte om nån faktiskt nappade.
Men hoppas myntet föll ner.

Daniel är snäll mot djur.

Recept för en riktigt braig kväll.
Klassisk Bleknos.

STÖD VÅRT ARBETE MOT FATTIGDOM, HEMLÖSHET OCH UTANFÖRSKAP!

faktum

PYSSEL & KNÅP FRÅN SVERIGES
STÖRSTA GATUTIDNING | NR 3

80KR

Sommar

KRYSS

44

SIDOR KORSORD, SUDOKU,
BARNPYSSEL OCH SVÅRA
LABRYKINTER!

Kryssa lugnt i sommar!

Faktumbutiken.se

faktum

KULTUR

FAKTUMS FAVORITER JUST NU

Diktatur, Grekland och enkla relationer

Tsatsiki och konsten att göra livet enkelt

Av Edwin Nyberg, reporter

TITTA. Trots att solen fortfarande stod ganska högt på himlen var det alldeles för kallt för att sitta ute på balkongen och äta middag. I sann fredagsanda satte vi oss istället framför tv:n. Jag föreslog att vi skulle se min favoritfilm *Whiplash*; en fantastisk historia om en ung jazztrummis som gör precis allt för att lyckas inom musiken. Men icke. Med demokratiska värderingar som injicerade i våra kroppar röstade vi och utfallet blev istället **Tsatsiki, morsan och polisen**, en film som ingen av oss sett på säkert 15 år. Och även om jag vid just den tidpunkten aldrig känt så starkt för tanken på diktatur och en enväldig härskare var det något med den korniga bilden som rullades ut framför mig som fängade mitt intresse.

Åttaåriga Tobias, eller Tsatsiki som han kallas, växer upp i ett radhus tillsammans med sin musikkarriärssuktande mamma någonstans i Stockholm. Hon spelar i band och de ska snart slå igenom. Förutom ett fotografi av en man i badbyxor med en nyfångad bläckfisk i ena handen och en harpun i den andra har Tsatsiki ingen relation till sin pappa. Men han drömmer om Grekland och att en dag få träffa honom.

Det som gör den här filmen så vacker är dess enkelhet. När jag såg den som barn kan jag tänka mig att den var spännande, men när jag nu ser den som vuxen kan varje steg av filmen räknas ut efter bara några minuter. Men det spelar ingen roll. Det är precis det som gör den så bra.

Filmen känns skriven av, och ur en åttaårings perspektiv. Relationer är enkla. Man pratar, skrattar, kysser varandra och sedan är man ihop. Vänskap håller för livet. Konflikter löser sig genom ett förlåt, en present eller en kram. Filmen är rak, tydlig och fylld med kärlek.

Jag rekommenderar alla, oavsett om ni sett filmen eller inte, att slå er ner i soffan med personerna ni tycker extra mycket om och låta denna barnfilm från slutet av 1990-talet föra er tillbaka till barndomen. ●

Två snabba

LYSSNA. Tomas "Tomba" Lindberg är död, och **"The Ghost Of A Future Dead"** med **At The Gates** blev sista albumet. Så jävla orättvist. Han hade så mycket kvar att göra, så många kvar att beröra. En ödmjuk inspiratör, en blasfemisk estradör, en inkluderande centralfigur inom den internationellt högt värderade Göteborgs-döds scenen har lämnat byggnaden. Men vilken exit! Klockren klassisk Tompa ackompanjerad av tvillingarna Björlers utomjordiska riff. Furiöst och hjärtskärande. **Christian Jansson**

LÄSA. De kommer att drunkna i sina mödrars tårar finns ständigt med i mitt bakhuvud. Tundraflickan sitter instängd på kriminalvärden och påstår att hon är någon annan, någon från framtiden. **Johannes Anyuru** lyckas på något sätt få en helt hooked på boken trots att den till stora delar känns som en obegriplig feberdröm. Jag läste den 2023 och för varje år som går blir den olustiga känslan av att Anyuru kan resa i tiden starkare. En mer rationell del av mig säger att tidsresor inte är möjliga och att det omöjligt kan vara så att vi lever i förstadiet till Anyurus dystopi. **Lisa Lapidus, praktikant**

Min lista | Lotta Schelin

Lotta är före detta fotbollsspelare, numera bland annat expertkommentator i tv och föreläsare. Här är hennes fotbollsläsfavoriter!

GES, Kenta och Waka Waka

Campione – E-type

Mäktig, kraftfull och en låt som kan peppa upp stämningen inför vilken fotbollsmatch som helst. Tänk att det är en svensk artist som har satt denna odödliga hit på kartan i hela idrottsvärlden, gissningsvis kommer den aldrig sluta spelas.

När vi gräver guld i USA – GES

Fotbollens Du gamla, du fria, alla som är tillräckligt gamla för att ha upplevt fotbolls-VM 1994 har nog en speciell anknytning till den här låten. Den varma sommaren, skotten i Dallas, midsommarnatten när Sverige slog Ryssland, straffryssare och hemkomsten med GES live tillsammans med bronsbjälarna i Rålambshovsparken.

Un'estate italiana – Edoardo Bennato/Gianna Nannini

Jag var bara sex år när VM i Italien spelades 1990 och minns i princip bara bilderna av en bister Olle Nordin ackompanjerad av 1-2, 1-2, 1-2. Och den här låten som har satt sig som ett starkare och betydligt bättre minne. Jag ser framför mig hur publiken står tillsammans och gungar fram och tillbaka.

Waka Waka – Shakira/Freshlyground

Vuvuzelorna på läktarna blev inte lika populära som Waka Waka, kamerunska som ungefär betyder gör det, eller kör hårt. VM i Sydafrika 2010 spelades utan Sverige, men den här låten satte sig ändå. Första och enda världsmästerskapet i Afrika satte avtryck på många plan, låten är oerhört dansvänlig så släpp loss.

More Than A Game – Tove Jaarnek/Peter Jöback

Min absoluta favoritlåt av alla fotbollslåtar. Kanske inte den ösigaste, men jag ryser varje gång jag hör den, vilka röster och vilken oerhört bra låt som har en given plats i alla mina spellistor. Den är verkligen tidlös. Just nu platsar även Broder Bajens reggaeversion av Kentas Just idag är jag stark där, testa även den när ni tänder grillen och laddar för nattmatcher under VM.

Intervjun.

PETERS

A

Flytten till Vänersborg blev räddningen för både kropp och själ efter år av sprit, kriminalitet och hemlöshet. Hemma i lägenheten i "Lilla Paris" känner sig Peter Ahlborg trygg med bra grannar, gitarrer och alla sina minnen samlade. Bäst trivs han ändå vid Vänerns strand, omgiven av sina bevingade älsklingar.

text Edwin Nyberg | *foto* Emelie Asplund

ARK

ETER NÅGRA DAGAR MED vad som skulle kunna liknas vid sommarvärme är det återigen kallt i luften. Maj månad går inte att lita på. Mitt i vimlet på centralstationen i Göteborg lyckas jag urskilja Peter Ahlborg, iklädd mössa och en mörkblå vinterjacka. Han hatar att frysa. Hans oregelbundna dygnsrytm har återigen gjort sig påmind, ett korthugget sms på morgonen vittnar om att det inte blev så många timmars sömn inatt, vilket har sin förklaring. Större delen av gårdagen sov han bort. Han var på Åbytravet dagen dessförinnan. Det blev sent. Han dansade och hade en helt fantastisk kväll. Energin var på topp. Folk frågade hur mycket han druckit egentligen och fick då till svar; "Inte en droppe, jag dricker bara cola". Peter Ahlborg har inte rört alkoholen på 19 år.

Han har aldrig sett sig själv som alkoholist. Har alltid kunnat sluta, ibland haft uppehåll i ett helt år. Det är inte något en person som är beroende av alkohol kan göra, menar han. Men spriten har spelat en stor roll i hans liv. Längre var den ett sätt att dämpa känslor. Ett sätt att fly undan verkligheten. Ofta drack han ensam, antingen hemma eller ute i skogen.

– Under en period var jag väldigt upptagen med alkoholen som livsstil. Nio av tio gånger drack jag för att jag inte mådde bra.

Peter började dricka när han var 16 år. En äldre kusin introducerade honom. Öl tyckte ►

När Peter mötte paddan

Peter Ahlberg har haft tragiska motgångar i sitt liv. Han är inte sorgsen jämt, säger han, men ibland tar känslorna över. Det här var en sådan gång:

”Jag var ute och cyklade en kväll, klockan var kanske runt elva. På trottoaren i ett villaområde fick jag syn på en padda. Det var bara vägar runt omkring den, om några timmar skulle det vara livsfarligt för den att hoppa runt där. Då kickade levnadsinstinkten in. Har man varit ner på botten och är en ödmjuk människa som älskar allt liv så känner man att man måste agera. Jag stoppade ner honom i en påse och cyklade till en damm där det är väldigt fint. När jag satte ner honom i gräset valde han inte dammen utan tog sikte på ”havet”. Han ville ha ännu mer frihet. Det var säkert 20 meter dit men han hade bestämt sig. Det var så vackert när han simmade ut i vattnet. Jag sprang efter ut på en bro och såg honom försvinna. Det var väldigt känslösamt och när jag stod där och blickade efter honom började jag gråta.”

**”DE VAR RÄDDA ATT JAG
OCH ATT KULORNA SKULLE
I HALLEN MEDAN DE ALDRIG**

han inte om, starksprit blandat med Coca-cola var favoriten. Vid 20 års ålder eskalerade hans drickande och när han en kväll i maj kom hem till sin pappas lägenhet passade inte längre nyckeln till ytterdörren. Hotet om att byta lås hade kastats upp under flera av deras bråk men Peter trodde aldrig att det skulle hända, tänkte att det var tomta hot till för att skrämmas. Men nu stod han där, oförstående, utan hem och helt förkrossad. Där och då var flaskan hans enda sällskap.

– Pappa sa ”Om du inte jobbar ska du inte heller ha ett rum i lägenheten”. Men han tog aldrig reda på varför jag inte jobbade. Han förstod inte att jag mårde dåligt i själen.

TÅGET MOT VÄNERSBORG luktar nytt. I vanliga fall hade Peter suttit i ett säte utan någon medpassagerare bakom sig. Han har blivit överfallen vid ett antal tillfällen och vågar inte längre chansa. Han vill ha översikt. Men den här gången gör han ett undantag. Utanför fönstret swishar landskapet förbi. Betong och glas byts snabbt ut mot röda trähus med vita knutar. Det är snart 20 år sedan han besökte Vänersborg för första gången. Peters boendesituation var inte hållbar under den här perioden. Lägenheten

i Tuve han fått av socialtjänsten var fylld med svartmögel. I ett sista försök att fixa ett stabilt boende till sig själv och sin dotter kontaktade han soc igen och ställdes då inför ett ultimatum; antingen tvångsomhändertags hans dotter och hon familjehemsplaceras eller så bor de i en lägenhet i Vänersborg tillsammans i två veckor där deras relation kan kontrolleras. Valet var enkelt.

– Det var ingenting att diskutera. Bara tanken på att stå på en parkering och se henne åka iväg i en bil var fruktansvärd. Jag hade såklart inte blivit våldsam men

jag hade skrikit; ”Ni gör ju fel! Varför kunde ni inte bara hjälpa till från början?”

Lägenheten i Vänersborg var fin. Den hade allt de behövde. Grannarna förde aldrig något oväsen och Peter fick pengar från soc för att kunna köpa mat. Under hela vistelsen höll han humöret uppe och försökte måla upp en bild där allt skulle lösa sig. Nu skulle de äntligen få det bra. Men de två veckorna ledde ingenstans. Istället följde utredning efter utredning. Hans dotter flyttade tillbaka till sin mamma, som under perioder hade problem med alkohol, och han själv tog in på olika härbärgen för att slippa den mögelangripna lägenheten i Tuve.

Vårt samtal avbryts tvärt när Peter kommer på att han inte blippat sitt kort.

– Det är väldigt viktigt det där, gör man inte det hamnar man väl i fängelse.

NÄR HAN SER tillbaka på sin egen barndom får han något sorgset över sig. Uppväxten i Norrköping kantades av otrygghet och en stark känsla av ensamhet. Peter berättar att han ofta kände sig övergiven och att hans föräldrar inte hade tid för honom. Hemma avlöste bråken varandra och i ärlighetens namn är han inte säker på att de någonsin älskade varandra. Något som tyvärr gick ut över honom.

Ett minne bubblar upp, lite från ingenstans. Han är runt fem år. Det är december och lägenheten är julpyntad.

– Vi hade en grind in till vardagsrummet, en gallergrind som jag inte kunde ta mig genom. De var rädda att jag skulle komma för nära granen och att kulorna skulle trilla i golvet. Därför stod jag i hallen medan de andra firade jul tillsammans.

Tidigt under sin skolgång börjar Peter skolka. Han vill känna sig fri. Tillsammans med äldre kompisar driver han runt på stadens gator. De snattar, springer på hustak och utforskar övergivna byggnader. Sitt första inbrott gör han vid tio års ålder. Han minns tydligt hur nervös han var. De krossade ett fönster för att ta sig in i skolan. Stöldgodset utgjordes av pennor och suddgummin, skitgrejer som ingen av dem egentligen ville ha. Men Peter hade fått med sig något annat. Spänningen och kicken som ett inbrott genererar. Hans kriminella bana fortlöper under några år, brotten blir fler och fler.

– Det finns nästan inte en stadsdel i Norrköping där jag inte varit inne. Vart jag än går i centrum har jag minnen från den ▶

**JAG SKULLE KOMMA FÖR NÄRA GRANEN
JAG SKULLE TRILLA I GOLVET. DÄRFÖR STOD JAG
HÄR OCH FIRADE JUL TILLSAMMANS.”**

tiden. Som tur är var det aldrig någon som kom till fysisk skada. Jag har alltid varit emot våld.

Det hela får ett abrupt slut. En dag när Peter precis kommit hem från skolan, för han gick ändå till skolan under den här perioden, ringer det på dörren. Klockan är runt tre och det är bara han som är hemma. Två äldre män, iklädda kostym, visar lugnt upp sina polisbrickor när han öppnar dörren. De har med sig en husrannsakansorder och ber honom visa sitt rum. Med nervösa steg leder han dem genom lägenheten. De rotar igenom byrå-lådor och lyfter på madrasser. Finkammar hela sovrummet. Hur väl han än gömt de stulna kamerorna skulle de hittas. Poliserna plockar in honom till stationen och det är han tacksam för i dag. För många av dem han umgicks med slutade det inte med inbrott.

– De gjorde värre grejer efter det, rånade hotell och sådant. De gick så lång de kunde och hamnade till slut i fängelse. Jag är glad att jag skonades från det.

VINDEN HAR TILLTAGIT något när vi kliver ut på perrongen i "Lilla Paris" som Vänersborg kallas. Peter faller ner cykelstödet och plockar upp medicinen han köpte på apoteket tidigare. Han blir lätt stressad. Efter en lång tid av utbrändhet är det viktigt att hålla hjärtat och den mentala hälsan i schack, säger han. Han sköljer ner tabletterna med två stora klunkar mjölk innan han slänger upp ryggsäcken på axeln och tar tåten i vår vandring in mot Vänersborg. Här har han bott i tio år. Han har en egen lägenhet med bra grannar. Här känner han sig hemma. Det är nära naturen, "havet" och hans älsklingar.

Under en period i sitt liv var Peter hemlös. Inte hemlös som att han bodde direkt på Göteborgs kalla kullerstensgator, men han hade inte ett fast boende. Ingen säker plats. Enligt socialstyrelsen definieras hemlöshet som: *en situation där en person saknar en egen permanent bostad (med förstahandskontrakt) och därför lever under osäkra boendeförhållanden*. Till och från i över sju år bodde Peter på olika härbärgen, i andrahandslägenheter och tält. Två månader här och tre månader

”JAG ÄR UTBRÄND I SJÄLEN. DET ÄR KÖRT. JAG ÄR SOM ETT BATTERI SOM BARA GÅR ATT LADDA UPP TILL 20 PROCENT.”

där. Han fick aldrig någon ro. I de perioder där mamman till hans dotter drack fick hon bo hos honom. Det var svårt. Att behöva flytta runt och inte kunna erbjuda någon trygghet. När han ser tillbaka på den tiden inser han hur jobbigt det måste ha varit för en nioåring att växa upp under de förhållandena.

– Jag har varit väldigt besviken på samhället. Vad har vi egentligen socialtjänsten till om de inte hjälper barn i nöd? Mig fick de göra vad de ville med, jag var vuxen och kunde ta det. Men i slutändan var det min dotter som tog mest skada.

En kväll när han var på väg hem från ett jobb, oklart vilket, det här är många år sedan nu, så hände det något. Han hade precis gått av sitt pass. Klockan var runt åtta på kvällen. Han beskriver det som att en blix slog ner i hans huvud. Ena stunden var han Peter, nästa någon annan. Efter det tappade han all ork. All energi. Varje dag kändes som ett maraton. Han som alltid älskat att träffa människor började dra sig undan. Han fick panik av för mycket ljud och rörelse, blev sjukskriven och hittar sedan aldrig riktigt tillbaka.

– Jag är utbränd i själen. Det är kört. Jag är som ett batteri som bara går att ladda upp till 20 procent.

Under vår promenad från stationen frågar jag Peter vad han har för drömmar. Han funderar i några sekunder. Låter frågan sätta sig, innan han svarar att han vill "dela med sig av sina erfarenheter". Under flera år har han filmat sig själv och sitt liv. Tiden i den möjliga lägenheten, de kalla nätterna i tält och de många turerna med soc. Allt finns sparad. Ett helt liv, en historia som bara ligger och väntar på att få se dagsljuset. Men det är inte enbart genom filmskapandet som Peter vill dela sin berättelse. ►

”SÅ FORT JAG SÄTTER MIG NER KOMMER DEN FRAM TILL MIG OCH OM JAG GÅR NER PÅ HUK KRYPER DEN UPP I MIN FAMN.”

telse, han skriver också. Utöver sina skrönikor i Faktum finns word-dokument efter word-dokument fyllda med dikter på hans dator. Han har också skrivit en text om en misslyckad resa i Faktum Novell 2025. Skrivandet har blivit ett sätt för honom att få utlopp för sina idéer och sin fantasi.

Vi kommer fram till ett lägenhetshus i gult trä. Peter parkerar cykeln och visar oss upp. Våning tre ska vi till. En trea, sparsamt inredd men fylld med prylar och minnen. Gitarrer, räkningar och tavlor över New York. Böcker, hattar och änglar hängande i taket. Ett hem med många olika ansikten. Med ett vant grepp plockar han upp en av gitarrerna. Klistermärket från Idoluttagningen 2014, där han framförde en egenskriven låt *Fyfan vad jag hatar soc*, sitter kvar. Den är lite ostämd och det var ett tag sedan han spelade. Men efter lite plinkande på gitarrsträngar och

justeringar av stämskruvar letar sig en melodi ut i lägenheten. Han spelar och sjunger. Peter älskar musik. Favoritbandet KISS har han sett live 21 gånger.

Från de många spelningar han varit på genom livet finns det oändligt med minnen. Men den första stora konserten är speciell. Peter var 14 år när han 1983 såg KISS på Johanneshovs Isstadion i Stockholm. Det var fullsatt och han hade parkettplats. Förvisso var de inte sminkade på den här tiden men det gjorde ingenting. Med eller utan smink var upplevelsen det största han varit med om. Människor staplade stolar ovanpå varandra för att komma högre upp, för att få en bättre bild av sina hjältar. Peter själv lämnade sin plats och sina två vänner för att avancera närmare scenen. Han ville komma närmare, se mer, uppleva mer. Och det gjorde han. Från sin plats, precis intill

kravallstaketet, föddes en kärlek till rockbandet som aldrig skulle lämna honom.

– När jag minns tillbaka får jag sån glädje och så mycket energi. Det var som att gå in i en magisk värld. Det var den mest minnesvärda spelningen jag varit på.

SAMTIDIGT SOM VI förbereder inför den stundande fotosessionen funderar Peter på vad han ska ha på sig. Han rotar fram kläder ur garderoben och fiskar upp olika halsband som legat gömda i rummet. Stilpreferenser från alla möjliga håll haglar i lägenheten.

– Visst borde jag ha boots? Hur ska jag ha håret? Och vilken hatt passar egentligen bäst till det här?

Det är tydligt att det händer något med Peter när han provar sig fram för att hitta den perfekta outfiten. Han får en lekfull-

Med de bevingade vännerna vid vattnet. Peter Ahlberg älskar, ja verkligen älskar, fåglar.

het över sig. Det syns att han tycker att det här är kul. De färgglada tightsen matchas med en svart kavaj och ett silverarmband föreställande en uggla. Spotlighten klär honom. Olika poser testas. Rekvisita plockas fram. Och de svarta bootsen kompletterar verkligen looken.

Vi packar ihop och beger oss mot dagens sista stopp: Skräckleparken och den närliggande Näckrosdammen. Allt skiftar i olika nyanser av grönt. Sommaren håller verkligen på att få ett grepp om den lilla parken. Vågorna från "havet" slår mot klipporna och det kluckande ljudet för tankarna till kusten. Här har Peter spenderat otaliga timmar. Men han är aldrig ensam. Just idag är det inte många av hans "älsklingar" som väntar på oss vid dammen, men två gräsänder och några fiskmåsar som på avstånd cirkulerar över oss har ändå tagit sig hit. I vanliga fall är det många fler,

speciellt på vinterhalvåret. Då kan han sitta på den närliggande bänken hur länge som helst. Mata, prata och sjunga för dem. Men med fler lager kläder på sig såklart. De har utvecklat ett slags band och många av dem känner igen honom.

– Det är speciellt en av änderna som har blivit väldigt tam. Så fort jag sätter mig ner

kommer den fram till mig och om jag går ner på huk kryper den upp i min famn.

Peter lägger ut små högar med havregryn till fåglarna. De är lite skeptiska till en början, vilket kan ha med vår närvaro att göra, men efter en liten stund vågar sig några fram. Fåglarna betyder mycket för honom. Ibland blir stöket i stan och pressen från andra människor för stor. Han vill känna sig fri. Vill kunna vara sig själv. Och det kan han vara här. Plötsligt förstår jag vad han menar. Att se fiskmåsarna stilla sväva i den starka motvinden innan de med en jägares precision dyker efter köttbullarna som Peter kastar till dem inger verkligen en känsla av frihet. Att Peter, om han fick välja, skulle vara en fågel av alla djur på planeten känns inte så konstigt när vi står och blickar ut över Väneren, världens 26:e största sjö. Och härifrån ser det mycket riktigt ut som ett hav. ●

Min grej.

Linda Persson

GÖR: Tandtekniker

FÖDD: 1979

BOR: Frölunda, Göteborg

Favoritsnacks
är linsbågar.

Lyssnar gärna
på Skäringer och
Nessvolds podcast när
hon arbetar.

För friska tänder:
borsta tänderna två
gångar om dagen
och använd tandtråd.

Tandteknikern Linda Persson om att måla andra människors tänder:

"EN PATIENT BÖRJADE GRÅTA FÖR ATT HON BLEV SÅ GLAD"

I över 20 år har Linda Persson jobbat med att ge personer hon aldrig träffat sina leenden tillbaka. Vetskapen att hon genom sitt konsthantverk kan hjälpa andra människor är hennes drivkraft i ett annars ganska ensamt arbete.

Hur hamnade du i den här branschen?

– Jag ville bli operationssjuksköterska men intagningspoängen var väldigt höga det året som jag sökte. Som av en slump hittade jag tandteknikerprogrammet och hade då redan ett hum om vad det innebar. Min pappa är nämligen tandtekniker och har jobbat med det sedan jag var liten. Att få jobba med något som innebär att jag kan använda mitt intresse för att måla passade mig väldigt bra.

Var det ett svårt hantverk att lära sig?

– Det var ganska många olika moment som tog ett tag att lära sig, mycket materiallära och anatomi. När det gäller själva målandet i sig tog det runt tio år innan jag blev riktigt duktig.

Hur ser din arbetsprocess ut?

– Det första jag gör är att kontrollera kronan. När den kommer ut från fräsen ser den inte alltid ut som jag vill och då kan jag behöva slipa till lite för hand. Efter det börjar jag måla. Jag målar alltid med en glaze först och sedan finns det olika färger som jag förstärker med. Nuförtiden är färgerna så bra att jag kan måla allt i ett svep innan jag stoppar in kronan i ugnen för bränning.

Hur vet du vilka färger du ska använda?

– Oftast är det tandläkaren som tar fram färgerna. Vilken färg en viss person ska ha beror på vad de har för färger på sina nuvarande tänder och det är viktigt att de stämmer överens. Ibland får vi bilder från

tandläkarna och det underlättar en hel del. Det är lättare att måla ett par tänder till en person om man har en tydlig bild av hur hen ser ut.

Och om man inte har några tänder?

– Då är det såklart svårare. Men om man skulle utgå från den modellen jag jobbar med nu, en övre tandrad men ganska många tänder, kan man kolla på underkäken och se hur de tänderna ser ut. Vi har även ett bibliotek med färdiga tandformer som vi kan använda oss av. Jag brukar även titta på om det är en man eller kvinna som ska ha tänderna. Män har ofta mer fyrkantiga tänder medan kvinnor har rundare.

Hur skiljer det sig att måla olika människors tänder?

– En del vill att det ska se väldigt naturligt ut, att de nya tänderna ska smälta in med deras egna. För mig är det roligt att få måla in lite smuts och sprickor men det är inte alla som vill ha det.

Kan man göra fel?

– Ja, det är klart att det kan bli fel men det händer inte så ofta. Jag träffar inte patienterna och det är ganska sällan som jag får en bild att utgå från. Då finns det en risk att det kan bli fel med färgerna, att färgen på de nya tänderna inte stämmer överens med de gamla. Med de bakre tänderna kan man alltid använda en grundfärg men med framtänderna är det viktigt att det blir exakt rätt färg.

Ställs det synkrav på de som målar?

– Det är klart att man måste ha ett rela-

tivt bra färgsinne när man jobbar med det här. Men det finns hjälpmedel om man skulle ha problem med att se vissa färger eller om man är färgblind.

Vilka egenskaper är viktiga?

– Att man är noggrann, petig och stadig på handen. När jag målar brukar jag försöka sätta mig in i patientens position och fråga mig om det här är något som jag skulle vilja ha i min egen mun.

Är det repetitivt?

– Ibland kan jag bli lite trött på det, men det beror också på vad man gör. Att måla enskilda kronor kan bli tröttsamt men att göra större grejer är alltid kul, det blir en helt annan utmaning. Kronor och enskilda tänder går ganska snabbt att måla men en hel kåke med tandkött tar lite längre tid. Den modellen jag håller på med just nu har tagit runt 40 till 50 minuter att färdigställa.

Hur länge håller de?

– Livet ut. Men det betyder inte att man kan sluta borsta tänderna. Det kan inte bli hål i själva tanden och färgen förändras inte heller men det är viktigt för vävnaden runt om. Sedan är det viktigt att man rengör mellan tänderna med en mellanrumsborste när man fått krona eller implantat.

Lägger du ofta märke till andras tänder?

– Man tittar ju och det är såklart en yrkesskada. Jag tycker att det finns många fina personliga egenskaper hos tänder. Vissa har mellanrum och hatar det men jag tycker att det är fint. Det är charmigt på något sätt att allt inte bara ser ut som staket.

Har du alltid målat?

– När jag var yngre målade jag mycket med akvarell och sånt men det gör jag inte längre. Eftersom jag målar så mycket på jobbet orkar jag inte riktigt göra det när jag kommer hem. Den delen av mig själv får jag utlopp för här.

Tänker du någonsin på att du faktiskt hjälper människor?

– Ja, det är en jätteviktig del för mig. Känslan av att jag kan hjälpa till, tillföra något och göra någon glad betyder mycket. På ett sätt är det här yrket väldigt ensamt, ofta sitter jag här i labbet och får inte se resultatet. Därför är den feedback jag får så viktig. En gång var det en tandläkare som berättade att en patient börjat gråta för att hon blev så glad. En sådan grej blir såklart en drivkraft att fortsätta hjälpa människor. ●

TEXT OCH FOTO **EDWIN NYBERG**

Reportage.

PARADIS

EGNA

An aerial photograph of a city, likely Stockholm, showing a mix of dense green trees and residential buildings. A highway with a bridge spans across the middle of the image. The word 'MED' is written in large, white, serif capital letters in the upper left quadrant.

MED

Skrotupplag på tomten, krav på djurhållning eller utdrag ur belastningsregistret. Runt om i landet finns områden som har odlat en egen logik, och lunk, formad av människorna och tidens tand. Faktum har besökt tre platser där lokala kompasser styr.

REGLER

TEXT LOTTA ENGELBREKTSON
FOTO NIKLAS MAUPOIX

Lokalpolitikern Peter Sörensen från Karlstadspartiet Livskvalitet anklagar kommunen för bristen på tillsyn av bostadsområdet på Gökhöjden.

ALLA GILLAR INTE skrotbilarna. De tycker inte heller om den rostiga traktorn som ingen har vågat starta på många år, eftersom den går på fotogen. Dessutom fylls det på med nya vrak och anfrätta cykelramar hela tiden.

Vissa tycker att skrotupplaget har fått breda ut sig utom kontroll. Andra bryr sig inte.

Skrotägaren är inte hemma, men hans inneboende står på trappan till radhuset. Tony Carlsson

har bott på Gökhöjden i Vålberg utanför Karlstad i fyra år. Idag är han på väg till affären för att panta. Tony har lyckats samla ihop 58 säckar tomburkar från grannarna och nu ska de förvandlas till pengar på kontot. Eftersom han inte kan ta alla burkar på cykeln samtidigt, kör han en sopsäck åt gången.

Solen skiner och han har tid.

– Det händer att folk klagar på att det är stökigt, men då flyttar vi några av cyklarna och bilarna en bit bort, förklarar han.

”Det är en fantastisk plats att bo på, alla hjälper varandra”, säger Mia Fält om Gökhöjden.

Även Mia Fält och hennes vänner har en ledig dag. Deras höga skratt skrålar från det öppna fönstret. Mia ska ha en middagsbjudning framåt kvällen och gänget har börjat förfesten i god tid.

– Det är underbart att bo på Gökhöjden. Gemenskapen med grannarna är

fantastisk, alla hjälper varandra, säger hon.

Åt skrotbilarna rycker hon bara på axlarna. Hon ”skiter” i dem. Och att området kallas för ”Koko Hill” i folkmun tycker hon mest är roligt.

– Om man ska ta en taxi från stan är det

”Om grannarna klagar flyttar vi bara bilarna och cyklarna en bit bort”, säger Tony Carlsson, boende på Gökhöjden.

ingen som vet var Gökhöjden ligger, men säger man Koko Hill då hittar chauffören direkt, säger hon.

De färgglada trähusen med sina stora skorstenar har legat på kullen sedan 1948. Då byggdes 104 radhuslägenheter åt arbetarna som var anställda på Rayon-fabriken i Älvenäs. Idag är området kulturmärkt och ingår kommunens bevarandeprogram.

Men lokalpolitikern Peter Sörensen från Karlstadspartiet Livskvalitet är inte nöjd. Han tycker att kommunens tillsyn och skötsel av Gökhöjden är mer än bristfällig. Nu visar han runt i området som han kallar för Karlstads Vilda Västern.

– Titta på väggen där, det är håll rätt in och fåglarna har byggt bo, säger han och pekar på en trägavel med avskavd rödfärg.

En del av husen är omsorgsfullt nymålade och har blommande trädgårdar, andra har sett bättre dagar. Fasaderna är skavda och trötta och ogräset har fått permanent asyl. Peter Sörensen ger en ledtråd till skillnaden i skötsel.

– De välskötta ägs troligen av privatpersoner eller kommunen. Majoriteten av de övriga har köpts upp av privata hyresvärdar som inte bryr sig.

”Sen började problemen. Under långa perioder har det varit social misär. Kommunen drev ett rehabcenter för missbrukare i området, men det lades ner för några år sedan.”

Peter Sörensen

Många av husen står tomma i väntan på att socialtjänsten ska placera någon i akut behov av en bostad. Det händer inte så ofta numera.

Annat var det på 1980-talet då kommunen för första gången tog över alla lägenheterna från fabriken. Då såldes majoriteten av dem vidare till privata aktörer.

– Sen började problemen. Under långa perioder har det varit social misär, säger Peter Sörensen.

I början av 2000-talet köpte kommunen tillbaka merparten av de förfallna

lägenheterna. Nu var tanken att sälja dem vidare med högre krav. De nya köparna fick lova dyrt och heligt att de skulle rusta upp husen. Det gick väl sådär.

– Under samma period drev kommunen ett rehabcenter för missbrukare i området, men det lades ner för några år sedan, berättar Peter.

NATURREPUBLICEN SJÖBERGEN HAR en egen flagga. Ända sedan självständighetsceremonin 2015 har den vajat lite varstans i trädgårdarna. Den kom till när kommunen ville bygga två tusen bostäder i området och koloniägarna gick man ur huse i protest.

Samma anda lever kvar än i dag bland områdets lappade trähus och odlingslotter. I det brokiga samhället vid Älvsborgsbrons fäste i Göteborg värnar invånarna kompromisslöst om sin miljö och dess unika karaktär.

Ingen kan komma och säga att det inte gjorts försök till exploatering. I snart hundra år har kommunen sneplat på det attraktiva grönområdet i väst.

Just nu finns det däremot inga planer på att rucka på idyllen i Sjöbergens republik ▶

Anders Johansson
hissar den skånska
flaggan.

Spår av rättor. Hunden Sally är en duktig rättjägare. Nu har hon fått upp ett spår i ett av hussens hus på tomten.

Jimmy Olsson har
hissat Sjöbergens
egen flagga.

Hönskooperativ. Lena Lindberg har varit med sen det första
hönskooperativet startade 2014 i Sjöbergen. 14 medlemmar
delar på skötseln av de 28 hönorna och äggen.

och människor och djur har fått en välbehövlig paus.

Anders Johansson och Katalina Nagy Johansson öppnar grindarna och hälsar välkommen in till kaninerna. Ett sextiototal burar står staplade på varandra i de två rummen, alla med varsin liten sammetslen invånare. Här finns raserna Lilla Chinchilla, Vädur och den mer nervösa sorten Engelsk scheck. Skötseln av djuren kräver att de besöker sin stuga varje dag

– Kaninerna är vår hobby och vi åker landet runt och tävlar med dem, berättar Katalina.

Det finns inte mycket kvar av den ursprungliga stugan som paret köpte för trettiofem år sedan. Anders har byggt ut åt alla håll på den 135 kvadratmeter stora tomten.

Många av stugägarna har gjort ungefär som han. Använt det virke de fått tag i och utökat med ytterligare ett rum, en veranda eller en hönsgård.

Göteborgs stad har sett mellan fingrarna med de kreativa bygglösningarna, fram tills att reglerna skärptes för några år sedan. Numera får man ha max tre byggnader på en yta av 25 kvadratmeter.

”Länsstyrelsen har haft synpunkter på att våra kaninburar var för små. Nu har vi byggt om både på bredden och höjden.”

Katalina Nagy Johansson

Katinka Randin, ordförande i djurföreningen i Sjöbergen, förklarar.

– När vi omförhandlade arrendeavtalet för sju-åtta år sedan, blev det nya regler. Däremot behöver ingen riva de hus som redan är byggda, säger hon.

Resultatet har blivit en färgstark kåkstad där inget hus är det andra likt. En del av stugorna är pietetsfullt omhändertagna, andra ser ut som de ska falla ihop vid nästa höststorm.

Det som gör koloniområdet speciellt, vid sidan av sammanhållningen mellan grannarna, är att det finns krav på djurhållning för att köpa någon av de sextio kolonistugorna. Enligt stadgarna måste varje kolonistuga hysa minst tre djur av samma sort.

– Om det är höns till exempel, måste

det också finnas en tupp, säger Katinka Randin, som själv föder upp vaktlar i sin stuga.

För tjugo år sen såldes husen för en spottstyver, i dag har priserna skjutit i höjden. Det är omöjligt att säga hur mycket en stuga kostar, om det mot all förmodan skulle finnas en till salu, men ryktet säger att de ligger på flera hundra tusen kronor. Som brukligt är står kolonistugorna på arrendetomter som ägs av Göteborgs stad. Men arrendet är billigt, mellan tusen och två tusen kronor om året.

ATT TA SIG GENOM Sjöbergens koloniområde är ett äventyr, de små gångarna snirklar sig mellan husen och ibland blir det bomstopp när en grind är i vägen. Överallt syns näbbar och nosar sticka fram ur olika egensnickrade inhägnader. Det vanligaste är att medlemmarna har höns och kaniner, men det finns även de som satsat på ankor, bin och brevduvor. Det händer att Länsstyrelsen kommer på besök för att kontrollera att djuren har det bra, och får den skötsel som krävs året runt.

– Länsstyrelsen har haft synpunkter på att våra kaninburar var för små. Nu har

Många kaniner blev det. Anders Johansson köpte sin stuga i Sjöbergen 1993. Sedan dess har han varit här, i princip, varje dag för att sköta de 60 kaninerna.

Per-Ola Hansson började med brevduvor när han köpte stugan 1996. Nu har han åtta bisamhällen på tomten i Sjöbergen.

Indiska löpankor. Per-Ola Hansson ska på bi-besiktning och manar på ankorna att gå inomhus innan ska iväg.

Malin Pärsson och Rosita Rosander trivs bättre i Smattabygget sedan reglerna skärpts och folk som inte skött sig avvisats.

vi byggt om både på bredden och höjden, berättar Katalina Nagy Johansson.

Per-Ola Hansson har bråttom, trots att det är söndag ska han iväg och göra en bi-besiktning. Han har fått yngelröta bland sina bin och med tanke på att de är närmare 400 000 till antalet, kan han inte vara nog försiktig.

– Jag började med brevduvor när jag kom hit 1996, men har gått över till bin, höns och löpankor, säger han samtidigt som han hastar in ankorna i huset.

Området har liknats vid ett Christiania, kallats idyll och fristad. En plats som ligger mitt i det populära Majorna, men ändå för sig själv på höjden. Fascinerande, nästan lite mytomspunnen, sen den första bebyggelsen på 1930-talet.

Journalisten Anna-Lena Ringarp har precis kommit ut med en bok om Sjöbergen och om människorna som håller till där. Hon har själv en odlingslott på platsen och berättar att hon alltid fascinerats av områdets speciella atmosfär.

– Det är härligt att det fortfarande får finnas kvar och att det får se ut lite hur som helst. Hit är alla sorters människor välkomna, säger hon.

I KOLONIOMRÅDET SMATTABYGGET i Perstorps kommun har man också gått sin egen väg, fast i motsatt riktning.

Smattabygget som ligger avskilt i skogen hade stora problem med stök, våld och narkotikapåverkade personer under många år. När styrelsemedlemmar blev mordhotade och styrelsen ville avgå från sina poster fick föreningen nog. Den införde egna regler för nya medlemmar i föreningen. Den som vill köpa en kolonistuga måste visa utdrag ur belastningsregistret, samt förstå svenska tillräckligt bra för att kunna läsa stadgar och regler.

Nuvarande ordförande Malin Pärsson berättar hur det hela går till.

– Vi har en lång intervju vid medlemsansökan där vi försäkrar oss om att köparen, eller åtminstone någon i familjen, förstår

innebörden av reglerna, säger hon.

Vid sidan om krav på ordning och reda finns också ett förbud mot narkotika och skjutvapen i stadgarna. För de flesta helt självklart.

– Men i det här fallet handlar det om lagliga vapen som luftgevär, pilbågar och paintballvapen, säger Malin Pärsson.

Reglerna som är skrivna på svenska innebär också att den sökande ska ha ett odlingsintresse. Tidigare var det många som lät sina odlingslotter växa igen utan att bry sig om vad de övriga i föreningen tyckte.

– Den som bryter mot reglerna får först en tillsägelse, därefter en varning. Efter tre varningar blir man uppsagd som medlem i föreningen.

Den som intresserar sig för en av Smattabyggets 79 stugor behöver inte bo i Perstorps kommun, det räcker att hemadressen är inom en radie av åtta mil. Däremot är det ingen idé att söka sig dit om man har ett kriminellt förflutet.

– Reglerna som infördes 2022 har haft stor effekt. Nu har det blivit avsevärt lugnare, säger Malin Pärsson.

Från skrotbilar och kaninburar till strikta bakgrundskontroller. Gökhöjden, Sjöbergen och Smattabygget visar att begreppet ordning kan vara högst lokalt. Gemensamt för de tre områdena är att de har hittat sina egna sätt att existera. ●

NÄR VILL DU DRA TILL SKOGS?

Markus Torgeby
Föreläsare och författare

– När det har varit en intensiv dag. Att bara få springa i skogen eller gå ut med min hustru eller hund. Ah, det är så underbart! Speciellt när solen börjar bli lite trött, då tycker jag att det är magiskt, när skuggorna blir så där långa.

Tycker du aldrig att det är läskigt?

– När jag var 20 bodde jag i tältkåta i 4,5 år. Det var lite jobbigt i början. Så jag vet ju hur det känns att vara mörkrädd, men det är jag helt befriad från nu, det är jag väldigt glad för.

Sover du fortfarande utomhus ibland?

– Ajjemensan, varje månad, ibland varje vecka. Jag sover aldrig på hotell. Har med mig sovsäck, liggunderlag och en hängmatta, året runt. På våren kommer fåglarna, på hösten kan man vakna av rådjursbockarna som skäller.

Hur känns det när du inte är där?

– Det är som att det sakta men säkert går fortare i huvudet. Jag kan känna att jag behöver skogen annars ballar jag ur. Men inte som abstinens. Den ger inte det där suget som man kan få för alkohol eller godis, skogen jobbar inte så, den är mycket mer lågmäld. Man ångrar aldrig en dag i skogen. Det är fysiologiskt omöjligt.

Katy Larsson
Pensionär f.d dagisfröken

– Jag och min sambo Ulf är där nästan alla dagar i veckan. På morgonen går vi en promenad med grannens hund, om vi går själva går vi ibland en hel mil, men oftast blir det 4–7 kilometer. Det var när vi blev pensionärer som vi riktigt började gå ut varje dag. Vi brukar plocka blåbär, svamp och lingon, gula kantareller och trattisar beroende på årstiden.

Hade du kunnat tänka dig att flytta ännu längre bort från stan?

– Vi bor ju ganska bra, nära naturen. Hade jag varit yngre så hade jag inte funderat dock. Då hade jag kanske flyttat till skogen i Alingsås någonstans. Men man kan ju promenera i stan också, när jag bodde i Göteborg så gick jag mellan Lunden och Järntorget till jobbet, fast då behöver man ju inte lyfta på fötterna för rötter och stubbar och sånt. Det är viktigt att man gör det när man blir äldre så att man inte blir stel.

Har du alltid gillat den?

– Ja, på ett sätt. Men framförallt efter att jag träffade Ulf, han var en riktig skogsmulle. När jag jobbade så hade jag knytte- och mullegrupper på förskolan. Det är underbart och kostar inget.

Loppan
Faktumförsäljare

– När jag vaknar på morgonen, i princip varje dag. Särskilt när fåglarna kvittrar. Det är en rogivande plats.

Hur ofta är du där?

– Det blir inte lika ofta nu när jag inte har hund längre. Jag hade en hund som hette Greta, men hon dog för tre år sedan. Det är inte lika roligt utan hunden. Hon var mina ögon och öron i skogen, hon upptäckte precis allting som fanns där, oavsett om det var en ekorre eller en älg. Men jag försöker pallra mig ut ändå. Jag är pensionär så känner jag för att dra till skogs så kan jag göra det. Jag bodde i husvagn i tjugo år på campingplatser. Och det gick ju bra men det finns ju inga året-runt platser längre, det är ställplatser för turister bara.

Blir du rädd någon gång i skogen?

– Nej, för vadå? Det skulle möjligtvis vara för vildsvinen, de har ju ökat. Jag är inte rädd för dem, men när jag hade hunden var jag lite orolig för att de skulle gå på henne. En gång blev jag skrämmd när jag sprang på en stor jädra älg som låg och sov.

SKOGS-KURIOSA

Ich liebe Schweden

Varje år lockar Sveriges campingar en miljard gäster. De internationella campinggästerna är till största del norrmän men andelen tyska gäster har ökat kraftigt och strax kan de vara ikapp.

Hej kollikok!

På 1950-talet föddes sagofiguren Skogsmulle av Friluftsrådet. När Skogsmulle ropar "hej kollikok!" så kommer barnen springande för att leka och lära om naturen.

Vad ska man göra om man stöter på ett vildsvin?

Om du går runt och är orolig för att stöta på ett vildsvin kan du sjunga eller stampa i marken, om vildsvinet hör dig kommer hen att hålla sig borta. Om du ändå råkar hamna öga mot öga med ett vildsvin så ska du ropa högt och vifta med armarna så att svinet förstår att du är en människa.

Nils Holgerssons svamp

Tänk dig att du ska göra en svampmacka men steker svamparna lite för kort tid och plötsligt kryllar matbordet av små människor. Det rapporterar 96 procent av alla patienter som söker vård på sjukhuset i Yunnan (Kina) efter att ha ätit svampen Lanmao Asiaticao tillagad. Samma typ av hallucinationer har rapporterats av människor från helt separata delar av världen. Det konstiga är att forskare inte har kunnat hitta några spår av hallucinogena ämnen i svampen.

På plats.

Jaegerdorffsplatsen har länge varit deras, de ensamma själarna med Systembolaget som gemensam nämnare. Men istället för att städas undan har de nu bjudits in till en upprustad plats med blommor, bänkar och regnskydd. – Nu känns det som att man har ett människovärde, säger Marie-Louise Westh.

HÄR GÖRS RUM FÖR ALLA

TEXT

MALIN CLAUSSEN FOTO PÄR LJUNG

MARIE-LOUISE WESTH DELAR bänk och bord under den soliga invigningen i maj med Juhani, Valter och Heikki.

– Pizzaägaren på andra sidan vägen där vi satt förut tyckte inte om att vi var där, säger

Juhani.

Han är väldigt glad för den nya mötes-

platsen som inte bara för de ensamma själarna tillsammans, utan även gör det lättare för uppsökande stödpersoner från socialtjänsten, Skyddsvärnet och polisen att stötta dem. Polisen som trygghets-skapande om bråk och våldsamheter uppstår. Sådant händer.

Att platsen är öppen – väl synlig från många håll i den stora vägkorsningen –

medför också ökad trygghet, särskilt för kvinnor, vilket Marie-Louise trycker lite extra på. Hon är också glad över hur den här processen gått till.

– Polisen kom till vårt sociala boende i Majorna och berättade om planerna för den här platsen. Det är vi inte bortskämda med, att bli informerade om positiva förändringar för oss.

Polis på plats
med glatt humör.

Berusningsdrycker får förtäras på
plats. Men ej utanför området.

Herrarna Valter och Heikki på bänken
mittemot ser också ljust på initiativet.

– Alla behöver vi träffa andra människor
och umgås, annars skulle vi sitta
ensamma hemma på var sitt håll och det
är inte bra.

Upprustningen av samlingsplatsen vid
Jaegerdorffsmotet är socialtjänstens
initiativ, i samarbete med stadsmiljö-

**”Alla behöver vi träffa andra
människor och umgås, annars
skulle vi sitta ensamma
hemma på var sitt håll och
det är inte bra.”**

Valter och Heikki

Peter.

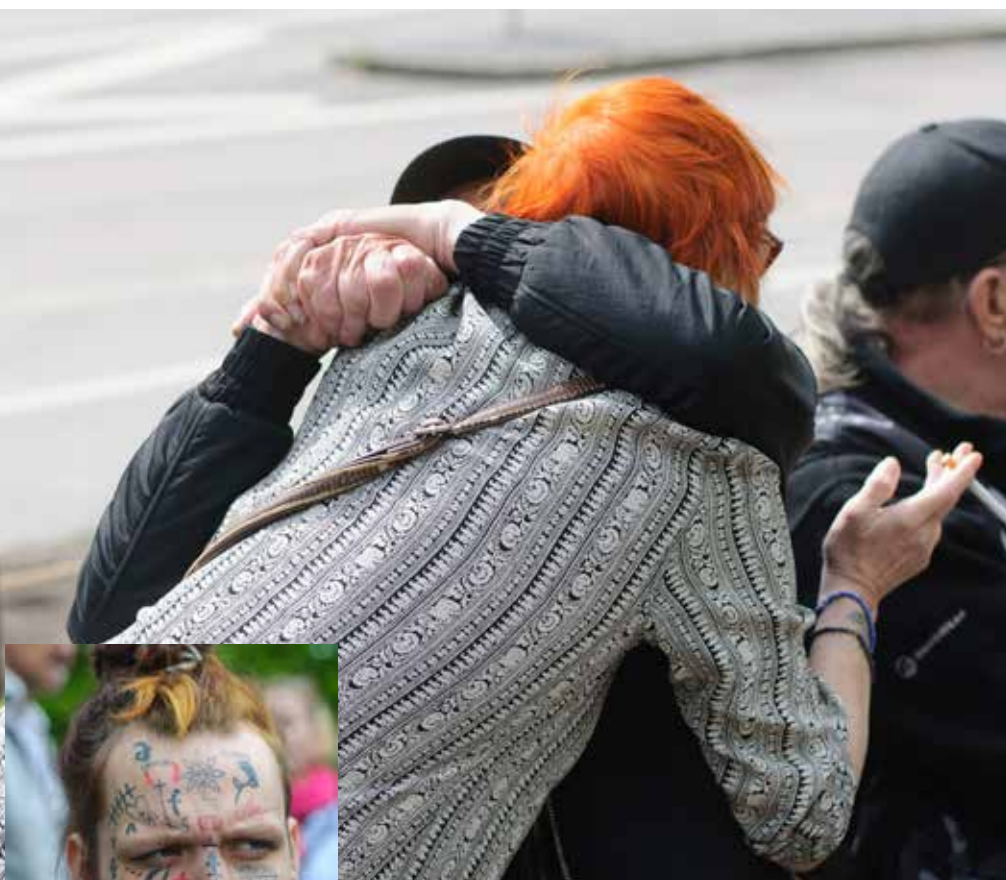
förvaltningen, polisen,
Göteborgs Stadsmission,
Skyddsvärnet och några av
bänksittarna själva.

Peter, också kallad ”Vanheden” är en av
dem som fått vara med och påverka hur
platsen borde utformas och summerar sin
insats:

– Dels har jag försökt påskynda proces-
sen, och hållit mig nykter för att kunna
delta på olika möten med kommunen, dels
har jag bett dem att inte bygga platsen
i trä, utan i stål, så att möblemanget inte
kan brinna upp.

Resultatet har blivit över förväntan,
tycker han.

– Jag har inget att klaga på! Nu är platsen
också kameraövervakad så det tar inte
många minuter innan polisen är på plats
om det blir bråk, säger Peter som ser sig
själv sitta här en stund var och varannan
dag nu för umgänge med andra. ▶

Paxo.

Att samlingsplatsen i första hand ska finnas för de boende i området är alla överens

om och förhoppningen nu är att andra stadsdelar tar efter initiativet. Farhågan är att om de inte gör det så kommer personer från andra delar av staden att överbefolka platsen.

ALEXANDR MIRON, FRÅN socialtjänsten i centrum, har varit involverad i projektet från start och konstaterar att det känns jättebra att planerna äntligen blivit verklighet, men poängterar också just att den här platsen inte är tänkt att täcka behovet.

– Det behövs fler ställen.

Adrian, i Majorna känd som Paxo, drar ensam ner medelåldern ganska kraftigt runt bänkarna och borden, men är lika nöjd som övriga med att ha fått en plats att sitta ner, ta det lugnt och få kontakt med andra.

– Jag tycker att det är väldigt ansvarsfullt av kommunen att förbättra miljön för oss som behöver den här platsen. Alla här är mina vänner, säger Adrian.

”När vi pratar om trygghet idag så behöver vi fråga oss vems trygghet vi talar om. Det är lätt att hänsyn tas till vissa medborgares känslor, men inte andras.”

Ulrika Falk, socialförvaltningen

Håkan Asp mittemot, med lilla hunden Stina i knäet, njöt av sol, fika, öl och gott sällskap och tror att den här idén har kommit för att spridas.

– Att mötas så här, inte bara med vänner, utan också med myndighetspersoner som man har med att göra, det är bra. Här pratar vi med varandra och ser varandra i ögonen, säger Håkan.

Vid de dignande bullfaten och kaffetermosarna står Charlotta Ling med texten Vuxenstödsteamet på ryggen. Som enhetschef på socialförvaltningen i centrum är hon glad över den stora uppslutningen och ser redan framåt.

– Nu fokuserar vi på att det här ska bli bra, för lyckas vi med ambitionen så kanske vi får se fler stadsdelar ta efter.

Och ambitionen, utöver att skapa en

Håkan och Stina.

lugnare och tryggare miljö för alla: brukare, boende och näringsidkare, är också att bättra nå ut med de stöd som socialtjänsten kan erbjuda. Att samlingsplatsen kan bli vägen in till andra aktiviteter.

FÖR DEN FÖRE detta polisen Leo Johansson har projektet snarare visat

honom vägen ut, från Polismyndigheten till Skyddsvärnet där han nu arbetar.

– Jag älskade mitt polisarbete men konstaterade att brukarna inte hade någon bra plats att ta vägen och drev den här frågan om att skapa en bättre miljö. Men när jag inte kunde genomföra det inom polisen så sa jag upp mig och började inom Skyddsvärnet istället, jag ville vara med och se det här förverkligas.

Att han är igenkänd blir tydligt när någon hälsar med ett ”Tjena ex-polisen!”.

Ulrika Falk, som jobbar med trygghetsfrågor inom socialförvaltningen centrum, berättar att förebilden till platsen finns i Odense, Danmark och att synligheten varit en avgörande parameter

för allas trygghet.

– När vi pratar om trygghet behöver vi fråga oss vems trygghet vi talar om. Det är lätt att hänsyn tas till vissa medborgares känslor, men inte andras. Vi vill att alla ska känna sig trygga i det här området. ●

Eva-Lotta Hultén

Månadens krönikör

”Det går så klart att använda sport som paketering för jämställdhetsprojekt, internationellt bistånd, barnmotion och annat gott. Men oavsett ingång går det fint inom idrotten att vara en skitstövel och ändå nå hjältestatus – om man bara kan sparka en boll tillräckligt bra.”

Eva-Lotta Hultén

Vi har sett dem, idrottarna som drar i tröjan på ett visst sätt före match eller gör grimaser innan de går ut på plan. Även många av åskådarna genomför ritualer för att blidka turgudarna, som att ta på rätt matchstrumpor eller knäppa på tv-sändningen i rätt ögonblick. Och så har vi de gemensamma ceremonierna; förberedelserna med att klä sig i lagets färger, vandringen mot arenan, hejaramsorna därinne, det regelstyrda spelet och firandet efteråt.

Ord som ritual och ceremoni förknippar vi kanske med gudstjänster men också idrotten har en liturgi (som ordningen för en religiös sammankomst kallas). Diskussionerna om bengaler på arenorna kan med den blicken ses som en konflikt vid ett kyrkomöte. Hur utlevande ska ceremonierna vara? Vad vinner vi i hängivelse och vad förlorar vi i vördnad?

Idrotten ger oss utrymme att släppa på normer som annars råder. Ibland tar det sig harmlösa uttryck som att bada i fontäner, ibland blir det mörkare än så. Som med inkilningar: kulthandlingar som syftar till att

inviga nya spelare i lagets gemenskap och som kan rymma våld eller sexuell förnedring. Likheter går att se med religiösa manbarhetsriter.

Religioner, menar antropologen Robin Dunbar, uppstod ur ett behov av att effektivisera det pälsspillande som primater ägnar sig åt för att stärka gemenskapen i flocken. Sådant räckte inte längre till när vi började leva i större grupper. Lösningen blev beteenden som vi fortfarande ägnar oss åt: sång, dans, berättelser, fest och ritualer. Alla triggas de endorfiner i hjärnan och binder oss samman.

Med tiden utvecklade vi också moralkoder och idéer om helighet kopplade till dansen och sången. Religion blev dels något vi gör – ritualer, och dels ett sätt att se på världen; något vi tror. Både form och innehåll.

När traditionella religioner under 1900-talet tappade mark klev idrotten fram och idrottsreligionen har en tydlig form, men vad är det som helighålls? Den kortaste och tydligaste definitionen av idrott som jag kan komma på lyder: fysisk aktivitet genom tävling. Idrottens kärna är konkurrens. När internationella idrottstävlingar uppstod kring förra sekelskiftet var det som en del i nationalistiskt identitetsbyggande och för att förbereda män för att gå i krig.

Det går så klart att använda sport som paketering för jämställdhetsprojekt, internationellt bistånd, barnmotion och annat gott. Men oavsett ingång går det fint inom idrotten att vara en skitstövel och ändå nå hjältestatus – om man bara kan sparka en boll tillräckligt bra. Allt det andra den kan ge, som lek och gemenskap, är helt avhängig av de aktivas förmåga att kontrollera lusten att vinna. Det idrotten helighåller är prestation som utklassar andra.

Föreställ dig återkommande globala samarbetsfestivaler; gigantiska tillställningar dit världens länder skickar människor som bygger, skapar och söker lösningar på globala problem. De inleds på jättearenor med fyrverkerier, kulturmanifestationer och musik. Festivalen varar i flera veckor, hårdbevakas av medier världen över och följs av nyfikna och entusiastiska åskådare. Allt för att fira människans förmåga till problemhantering, samhörighet och gemenskap. Låter det fänigt? Kan någon i så fall förklara varför det skulle vara ett dugg mer fänigt än de påkostade och pompösa OS- och VM-tävlingar det satsas enorma pengar på, och som människor engagerar sig i som om det gällde livet?

Som religion betraktad är idrotten ytlig och bitvis löjlig. Det är hög tid att utveckla vårt behov av ceremonier, extas och samhörighet på nya områden. Naturen – den yttersta förutsättningen för våra liv – skulle sannerligen kunna behöva lite mer tillbedjan. ●

EVA-LOTTA
är journalist,
kritiker, författare
och debattör.
Skriver ofta om skola,
jämställdhet, miljö och
socialpsykologi.

Detta är en personlig
text. Åsikter i artikeln
är skribentens.

HAMBURG/TYSKLAND

Bakom kryssningsindustrins glittriga fasad döljer sig ofta usla arbetsvillkor och stora löneskillnader baserade på etnicitet.

Slavarna till havs – kryssningar bryter mot arbetsrätten

För turister har kryssningsresor blivit prisvärda, rederierna redovisar rekordsiffror, men de arbetsförhållanden ombord som gör drömaresorna möjliga förblir oftast dolda. Forskare i arbetsrätt har blottlagt usla villkor för de anställda.

DET SENASTE ROPET på hjälp nådde honom via WhatsApp, berättar Hamani Amadou. Meddelandet kom från en bartender som arbetat på kryssningsfartyg i tio år, alltid för samma rederi. Kvinnan, som önskade vara anonym, var på väg till flygplatsen för att ansluta till nästa fartyg. Då fick hon ett meddelande, även det via WhatsApp, där hon fick veta att hon blivit uppsagd, "utan någon som helst anledning".

Hamani Amadou hör ofta sådana historier, berättar han via videosamtal från Cebu, en stad i Filippinerna, där han just leder ett seminarium för sjöfarare om deras rättigheter.

– Många människor läser inte ens sina anställningskontrakt och vet inte att det finns ett fackförbund, säger Amadou, som arbetat för Internationella transportarbetar-federationen (ITF) i 14 år.

SJU DAGARS ARBETSVECKA, ARBETSPASS på upp till 14 timmar, usla löner, kort-tidskontrakt, brist på socialt skydd, sexuella trakasserier och knappt någon tid i land. Dessa problem lyftes inte av Hamburgs senator Melanie Leonhard (SPD), då politikern höll invigningstal vid det nyöppnade terminalområdet i HafenCity. Hon pekade däremot på det ökade antalet kryssningsresenärer – drygt 1,4 miljoner människor besökte Hamburg förra året som en del av en

kryssning. Fler än någonsin tidigare. Och branschen siktar inte något slut för denna tillväxt. Många av de människor som arbetar på fartygen betalar ett högt pris. Vissa arbetar uteslutande nattpass nio månader i sträck; i vissa besättningar kallas de därför för "nighties".

Det rapporterar Katharina Bothe, kulturvetare vid tyska sjöfartsmuseet i Bremerhaven, som forskar om arbetsvillkor inom kryssningsindustrin.

Många besättningsmedlemmar, särskilt de som städar eller jobbar i köket, kommer från länder som Indien och Filippinerna. Och eftersom de är helt beroende av sina ofta mycket låga löner protesterar de inte, trots att förhållandena är usla.

– De skulle hellre säga upp sig om de känner att de blivit behandlade orättvist än att rapportera det, säger Katharina Bothe.

Lönen baseras på "etniska ojämlikheter", förklarar forskaren.

– Någon från Kenya tjänar bara en tredjedel eller hälften av vad europeiska arbetare från samma yrkesgrupp tjänar. Detta är möjligt eftersom rederier registrerar sina fartyg i andra länder än där företaget egentligen hör hemma. Länder med svagare arbetsrätt. Därav syns inte ett enda tyskt djuphavskryssningsfartyg under tysk flagg i dag. Enligt Bothe sparar rederierna på detta sätt inte bara på skatter, de kan också lättare pressa löner, kringgå arbetsrättsliga regler och undvika strejker och tillsyn.

PRESSTJÄNSTEN FÖR DET HAMBURG-BASERADE kryssningsrederiet Tui Cruises vill inte kommentera varför deras fartyg seglar under maltesisk flagg, utan hänvisar istället till generella internationella avtal om arbetsmiljö och säkerhet samt kollektivavtal.

TU Cruises uppger att företaget samarbetar med "olika anställdas organisationer och arbetsvillkor" med relevanta fackliga individuella kollektivavtal. "Lönerna ligger över branschens genomsnitt."

Aida Cruises hänvisar till ett "balanserat lönesystem" och förklarar att de "som tullfri

internationell sjöfartsindustri följer internationella affärsmässiga, säkerhetsmässiga och sociala regleringar på anställdas arbetsplatser”.

Det är svårt att veta exakt vad arbetarna tjänar, men enligt Sjömansmissionens uppskattning kan ”kontraktsanställda”, tjäna fyra euro per timme, men i praktiken ligga ännu lägre. Tydligt är att branschen drar nytta av att ekonomiska kriser i länder som Filippinerna driver människor att arbeta utomlands. En man som anonymt berättat om sitt liv ombord som städare på ett tyskt kryssningsfartyg uppgav att han jobbade tio timmar per dag,

sju dagar i veckan och att han inte hade några lediga dagar på flera månader. Han fick betalt 1 250 euro i månaden, samt gratis kost och logi, och tio dagars semester som han använde för att besöka sin fru ombord. Pengarna de tjänade skickade de till sina barn hemma. ”Jag var övertygad om att den tyska livsstilen var bättre, men den arbetsbelastning jag har här är mycket högre än vad jag hade förväntat mig. Och vi är rädda att bli av med våra jobb”, sa städaren i intervjun publicerad i den tyska tidningen Bild.

Hamani Amadou menar att rederiernas personal också möter risker

International Network of Street Papers

Översatt från tyska till engelska via Translators Without Borders. Svensk översättning Malin Clausson. Publicerat med tillstånd av Hinz&Kunzt / INSP. ngo

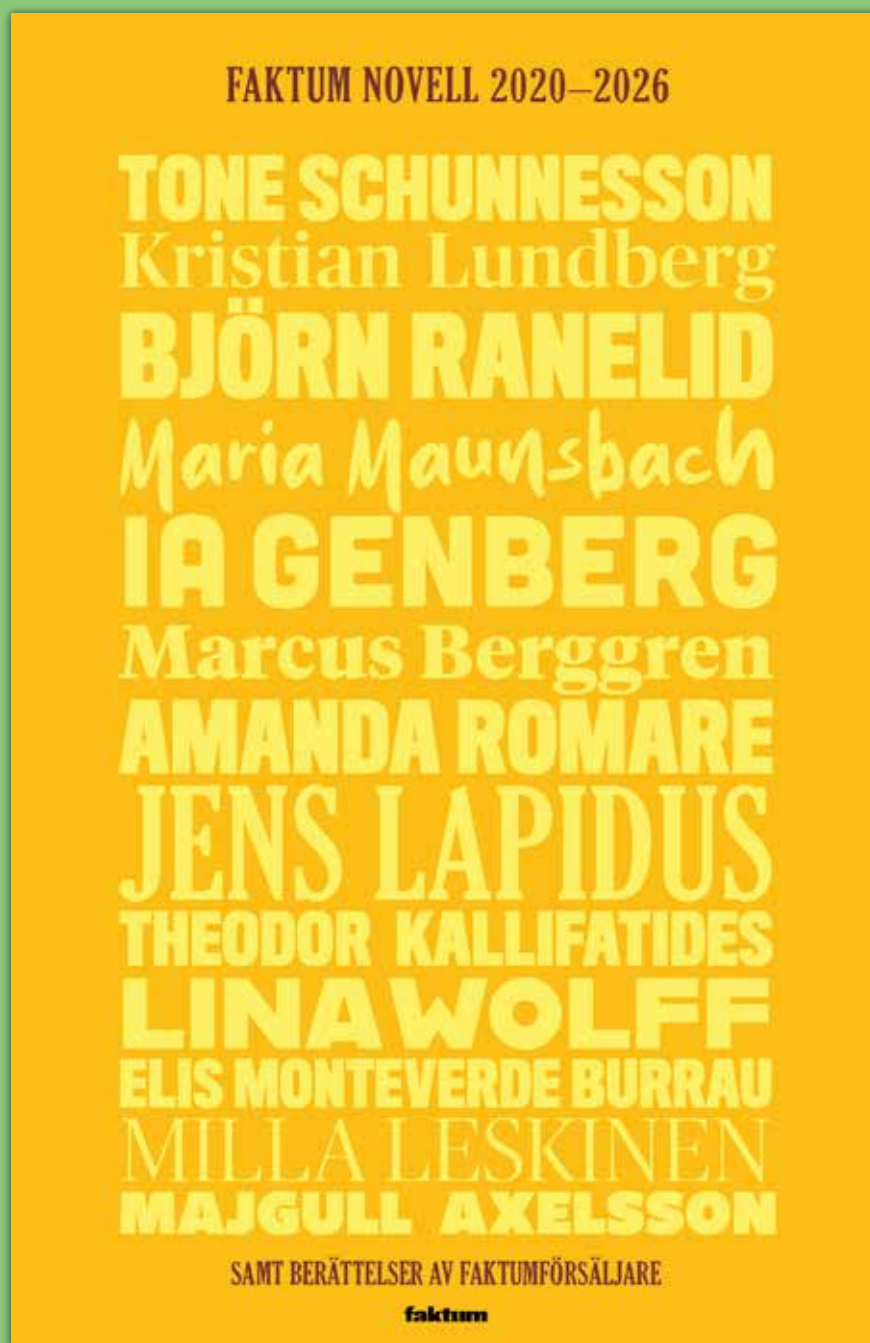
och att många fångas i ett system av dåliga villkor.

– Det är en ond cirkel.

Och experter inom arbetsrätt är eniga: Det är omöjligt att boka en kryssningsresa i dag och vara helt säker på att de anställda ombord får rimligt betalt och schyssta arbetsvillkor. Katharina Bothes råd till den som vill kryssa utan att det sker på andras bekostnad är därför: Kolla upp företaget innan du bokar, samtala med personalen ombord – och ge dricks. ●

TEXT **ULRICH JONAS**

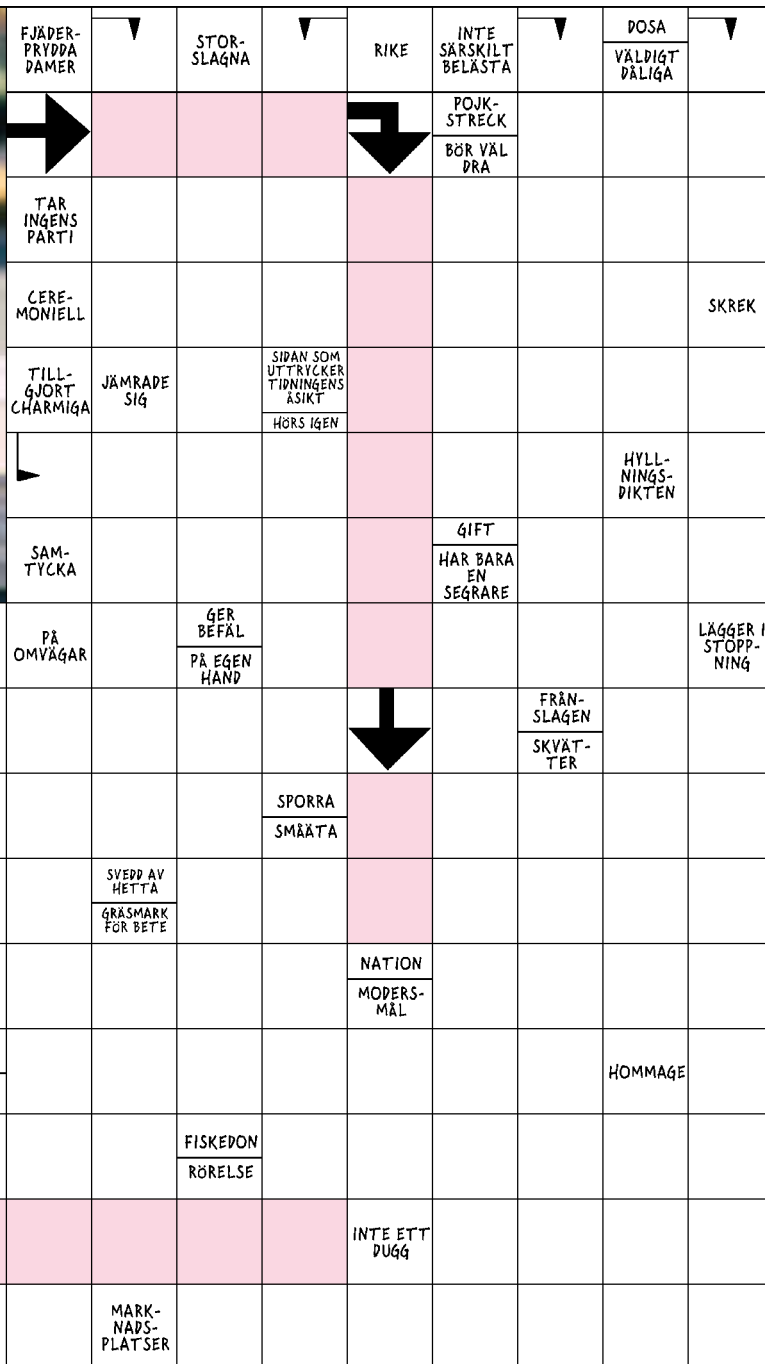
Sommarens bästa* novellsamling för 100 kr

Finns att köpa på gatan eller på [Faktumbutiken.se](https://faktumbutiken.se)

* Ditt köp stöttar en
medmänniska. Bättre
kan det väl inte bli?

faktum

[illegible]

Det först öppnade rätta korsords-svaret vinner första pris: Vår snygga tygkasse. Andra och tredje pris är ett nyckelband från Faktum.

Ange "Kryss 286" i ärenderaden.

Adress:

Svar och vinnare publiceras i nummer #288

Huvudpartners

Våra huvudpartners bidrar till Faktums arbete för hemlösa och personer i socialt utanförskap.

Vi på SBAB vill bidra till bättre boende och boendeekonomi – för alla. Vårt bidrag gör så att Faktum kan fortsätta utveckla sin verksamhet och skapa nya möjligheter för Faktumförsäljarna.

SEB är en ovärderlig partner som möjliggör så att vi kan erbjuda våra försäljare en fungerande Swishlösning.

Vi tar hand om Faktumförsäljarnas syn. Vi har tillsammans med Faktum startat en ögonhälsofond som kan nyttjas under året. Vi arrangerar årliga kostnadsfria synundersöknings och fria glasögon dagar.

Vi ser till att Faktum blir tryckt och distribuerad till alla försäljningskontor så att försäljarna varje månad får ett nytt magasin att sälja.

PROJEKTPARTNERS

Projektpartners hjälper till med allt från filmproduktion till kaffe till försäljarna.

Vi stöttar Faktum under hela året när de behöver synas, och bjuder på högklassig visuell kommunikation i form av roll-ups, vepor och banderoller.

Vi pysslar om Faktumförsäljarnas fyrbenta vänner. Här finns en fond som de kan nyttja under året samt en årlig inbjudan till en kostnadsfri vård dag.

Vi hjälper Faktum med skrivare på alla kontor och ser till att serva maskinerna när det behövs.

CLARION POST

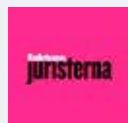
Vi stöttar Faktums försäljare genom att varje år visa kalenderbilderna på Drottningtorget. Och bjuder på julbord!

Vi ser till att försäljarna dricker ett gott kaffe. Med ekologiskt och fair trade kaffe i koppen kan du vara säker på att mänskliga rättigheter respekteras.

Vi vill att Faktum ska kunna bedriva sin verksamhet på ett tryggt sätt och därför bidrar vi med juridisk rådgivning och hjälp.

Faktumjuristerna ger gratis juridisk rådgivning en gång i veckan på Faktums kontor i Göteborg.

För oss är lokalt och socialt ansvarstagandet oerhört viktigt. Därför stödjer vi Faktum i sitt arbete mot utanförskapet.

BK Häcken och Faktum arbetar tillsammans för ett samhälle utan utanförskap. Det är tillsammans vi bygger lag och genom samarbete skapar vi ett hållbart samhälle.

Juridik i Praktiken stöttar Faktumjuristerna med digitala utbildningar inom praktisk juridik.

Det känns viktigt att stötta Faktums arbete. Därför bidrar vi med teknisk support till Faktumgalan och andra event.

För oss är det självklart att hjälpa Faktum med allt som låter. Allt från radioreklam, röstinspelning & film – till deras egen podd Faktum Frågar.

Vi stöttar Faktum med annonsutrymme i cirka 20 dagstidningar, både i tryck och digitalt.

Vi har under flera års tid stöttat Faktum genom att dela ut underställ till Faktumförsäljarna inför den kalla vintern.

Vi stöttar Faktum i deras arbete mot utanförskap och hemlöshet med marknadsundersökningar och beslutsunderlag för att på så sätt kunna få ut sitt budskap till fler.

Vi samarbetar med Faktum och ser till att böcker i fickformat, men med stora läsupplevelser, finns att köpa tillsammans med Faktum. Vi tror, precis som Faktum, på orden och berättelsernas kraft.

Självklart hjälper vi Faktum! Ingen borde behöva leva i hemlöshet eller i socialt utanförskap!

Sedan flera år tillbaka hjälper jag Faktum med att ta fram filmer. Jag registrerar och producerar filmer för tidningen, Novellsamlingen och till exempel Faktumkalendern.

Faktumkväll på Specsavers i Karlstad

FOTO: ANNA LYCKE

ÅTTA FÖRVÄNTANSFULLA FÖRSÄLJARE FICK besöka Specsaversbutikerna på Drottninggatan denna gång, där butikschef Tomas Hagvall med kollegor tog emot med van hand. Ögon undersöktes och bågar provades, dessutom bjöds det på kvällsmacka. Tack vare alla bidrag till Ögonhälsafonden kan Faktum tillsammans med Specsavers erbjuda detta gratis till Faktums försäljare!

...och nätverksträff på Home Hotel Bilan

Årets första nätverksträff i Karlstad samlade både nya och gamla företagspartners. En uppdatering om vad som är aktuellt hos Faktum från partneransvarige Niclas Andersson följdes av att Anna Sundenhammar berättade om Strawberrys hållbarhetsarbete WeCare. Nya idéer kom upp om hur fler företag i Karlstad kan engageras till nästa träff som arrangeras i oktober.

FAKTUMPARTNERS OCH FÖRETAGSPRENUMERANTER

Företag som hjälper oss i vårt arbete att motverka fattigdom, hemlöshet och socialt utanförskap.

HALLAND

Derome

Svenska kyrkan
HALMSTADS FÖRSAMLING

SKÅNE

Akademikernas
a-kassa.

areco

kemira

Svenska kyrkan
HELSINGBORG

Svenska kyrkan
LUND

Svenska kyrkan
LANDSKRONA FÖRSAMLING

SMÅLAND

VÄRMLAND

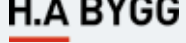
Svenska kyrkan
KARLSTADS PASTORAT

FAKTUMPARTNERS OCH FÖRETAGSPRENUMERANTER

Företag som hjälper oss i vårt arbete att motverka fattigdom, hemlöshet och socialt utanförskap.

VÄSTRA GÖTALAND

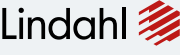
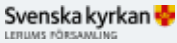
 Akademikerförbundet SSR	 Akademikernas a-kassa.	 Alebyggen Viskopar hembyggen	 ALINGSÅSHEM	 Almgren Fastigheter	 amlövs	 andersson & hultmark www.sohab.se
 ANLAB ANLÄGGNINGSBOLAGET	 Arkitekturkompaniet	 AUDIO & VISION ARTIST	 AVIX	 BHS LOGISTICS PASSION FOR SOLUTIONS - SINCE 1946	 boplatsväst	 POSEIDON
 BILLSTRÖM RIEMER ANDERSSON	 BRICKS&LIME TEGEL • PUTS • BETONG ARTISANAL GÖTEBORG	 brother at your side	 ByggGÖTA GÖTEBORG AB	 CAPAROL	 CARLANDERSKA	 Carroll's
 C.C. MARK Göteborg	 Centralen HÄLLBAR LOGISTIK	 CheckWatt	 Cochlear®	 CPAC SYSTEMS	 dab	 dina Dina Försäkringar Väst
 Ekobanken ekologiskt • socialt • kulturellt	 Elof Hansson	 else	 ERNST ROSÉN	 Ernstströmgruppen	 essity	 eWalco
 explica miljö	 VILL DU SE DIN LOGO HÄR? MEJLA JONAS@FAKTUM.SE	 factoring gruppen	 Familjebostäder	 FLAME SOFT	 F. FOLKTEATERN GÖTEBORG	 FRIHAMNEN GÖTEBORG
 front desk	 GBGT BOX 1948	 gemalto security to be free	 gestalt ARKITEKTUR	 Grant Thornton	 Gårdstens bostäder	 Göteborg Energi
 GÖTEBORGS RÄDDNINGSMISSION	 GÖTEBORGS STADSMUSEUM	 GÖTEBORGS SYMPONIKER	 GÖTEBORGS UNIVERSITET HANDELSHÖGSKOLAN	 GÖTEBORGSLOKALER EN DEL AV GÖTEBORGS STAD	 H.A BYGG	 HAMMARVIKEN
 Hertz	 Higab	 Hyresgäst- föreningen	 IMPLANT GÖTEBORG	 InfraCom MANAGED SERVICES	 INTEGR8 STUDIO	 iRevision
 JOOL GROUP	 J.R. Johnssons Block & Plåtslageri AB	 Kappahl	 KARIN STEFFEN strategisk utveckling	 Kommunal.	 kontor kristiansson ab	 KROOK & TJÄDER

VI VÄLKOMNAR SKÖVDE KULTURHUS SOM NY FAKTUMPARTNER!

Vi gillar
Faktum

SKÖVDE KULTURHUS

Vi gillar
Faktum

boomr
group

faktum

FAKTUMVÄNNER

För mer information om hur du blir Faktumvän – kontakta Jonas Kroksjö, 03163 22 91, jonas@faktum.se eller Niclas Andersson, 072 503 73 12, niclas@faktum.se

● Advokatfirman Ahlstedt	● Curago	● Förvaltnings AB Framtiden	● Miss Prym
● Advokatfirman LA Partners AB	● DE Advokatbyrå	● Humblebee	● Mölndalsbostäder
● AME Entreprenad AB	● Ekonza AB	● JP Spol & Relining AB	● NCC Sverige AB
● Arkitekt Hans Eek	● EY Göteborg	● Kakservice	● Partille Pastorat
● Apper	Ny vän! ● Gamla Stans Fisk	● Knapp-Carlsson	● Svenska kyrkan Tjörn
● BDO Göteborg AB	● Göteborgs Högre Samskola	● Kävlinge församling	● Svenska Kyrkan Vänersborg & Väne-Ryr
● Billes Tryckeri AB	● Göteborgs Posten	● LH-Tryck	● Taxus AB
● Bollebygds pastorat	● Familjehem Göteborgs Stad	● Lorensbergsteatern	● Tospe AB
● Byggfokus Entreprenad AB	● Fastighets AB Balder	Ny vän! ● Lyckholms El	● Turistrådet Västsverige
● Carl Johans pastorat	● Fraktkedjan Väst	Ny vän! ● Länshem Skåne AB	● Ystad-Sövestads församling
● ColliCare Logistics AB	● Fridh Advokatbyrå	● MARELD landskapsarkitekter AB	● White Arkitekter Malmö
● Corem Property Group	● Friskis & Sveltis Karlstad	● MCR	

VI VÄLKOMNAR GAMLA STANS FISK, LYCKHOLMS EL OCH LF SKÅNE HYRESFASTIGHETER SOM NYA FAKTUMVÄNNER!

Vi gillar
Faktum

GAMLA STANS
FISK

LYCKHOLMS
ELEKTRISKA

LF Skåne
HYRESFASTIGHETER

Vi bygger
en framtid att
vara stolta över

Vi lyssnar om du vill berätta

Kvinnofridslinjen ger stöd till dig som utsatts för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld. Alla oavsett ålder kan kontakta oss och du är anonym.

Chatta eller ring

 [kvinnofridslinjen.se](https://www.kvinnofridslinjen.se)

 116 016

 116 016
Kvinnofridslinjen

Faktumförsäljare Loppa har sålt Faktum sedan 2015. År 2023 fick Loppa göra en synundersökning tack vare Ögonhälsafonden, vilket resulterade i att han fick glasögon.

”Tänk att jag har sålt tidningen i så många år och nu även kan läsa den!”

För många prioriteras annat före synen. Ögonhälsafonden gör hjälpen tillgänglig. Stiftelsen Faktum har tillsammans med Specsavers startat en ögonhälsafond som kan nyttjas av försäljarna. Med hjälp av fonden får försäljarna tillgång till synundersökningar och gratis glasögon.

**Swisha och bidra.
123 039 97 17**

stiftelsen
faktum

15%
extra rabatt
online*

Hyra eller köpa möbler till hela kontoret?

Hos oss hyr ni möbler från 195 kr per månad och anställd. Eller köper för halva nypriset, med 3 års garanti.

Vi hjälper er välja stil, handplockar möblerna som passar er budget och ser till att de kommer på plats.

* gäller beg möbler online tom 2026-08-31. Kan ej komb med andra erbjudanden eller redan sänkta varor.
Kod: Faktum15

www.rekomo.se

Rekomo

Göteborgs

DANS TEATER FESTIVAL

2026
21–30
augusti

.....

Cirque Le Roux | Oriol Pla och Pau Matas | Diana Salles | Romeo Castellucci, Isabelle Huppert | Boy Blue | Zenit Aerial Ballet | Oli Mathiesen, Lucy Lynch och Shavron Mortimer | Chula the Clown | Cirque Baobab | Gemma Hansson Carbone | Handspring Puppet Company | Teatro La Plaza | Compagnie Hervé Koubi | La Compagnie s'Appelle Reviens | Benjamin Richter Company | Compagnie Barolosolo | Compagnie Zalataï | Cris Clown | Dimas Tivane | Duo Bau | Duo Padella | Jeff Cruz | Karcocha | Le Guichet | Phax "Slo Mo Phax" Ahamada | Aloun Marchal | Regionteater Väst & Les Maladroits

.....

GDTF.SE